

*Fel nagy örömré! ma született,
Aki után a föld epedett.
Mária karján égi a fény,
Isteni Kjsded Szűznek ölen.
Egyszerű pásztor, jöjj közelebb,
Nézd csak örömmel Istenedet.*

*Nem ragyogó fény közt nyugoszik,
Bársonyos ágya nincs neki itt.
Csak ez a szalma, koldusi hely,
Rá melege a marha lehel.
Egyszerű pásztor, térdeden állj!
Mert ez az égi s földi király.*

*Glória zeng Betlehem mezején,
Éjet elúzi mennyei fény;
Angyali rendek hirdetik őt,
Az egyedül szent Üdvözítőt.
Egyszerű pásztor, arcra borulj,
Lélekben éledj és megújulj!*

(Gárdonyi Géza)

BULÁNYI GYÖRGY

**KARÁCSONY – 1985
BESZÉLGETÉS EGY HALLGATÓ
CSECSEMŐVEL**

1. Beszélgetnék, de hallgatsz. Kérdeznék. Kérdezek is, amíg csak meg nem szólalsz.

Mért köröz körülöttem az életem? Mért Téged akarok hallani?

Ezen már nincs mód változtatni. Nem is akarok. Hogyan menjek? Most kezdjek újat?

Minden utam odavitt, hogy Veled akarjak beszélgetni. Tegnap is. Így van ez ma is.

Mit is akarok Tőled? Ünnepi örömet. Csak annyit, hogy meleg legyen a szívem körül.

Mitől is lesz meleg újra a szívem? Vagy Tőled, vagy sehogy. Ezért faggatnálak.

De hát Te hallgatsz. Ismerlek régről. Meg nem szólalsz, csak bennem.

Kereshetnék beszélő társat, de mit tegyek, ha untat minden más hang, mint a Tiéd.

Majd ha Te szólalsz meg benne.

Attól, hogy én beszélgetek veled, Te meg nem szólalsz benne. Neki is Veled kell beszélgetnie ahhoz, hogy megszólalj benne.

KOINÓNIA

XVIII. évfolyam 12. szám

2011. december

TARTALOM:

A Koinónia régebbi számai elérhetők: www.bulanyi.hu

Bulányi György, Karácsony...	1946
Korponai Erzsébet, Mi ronthatja meg a...	1948
Barcza Barna, Jézus lelkisége	1950
Tóth-Máthé Miklós	1952
Faragó Ferenc, Archetípusok...(II.)	1954
Merza József, A matematika és a...	1956
Zsombok György, Aranyosapáti...	1959
Döry István, Néhány száz...	1961
Habos László, Karácsonyi történet	1962
Dryp, Miről mi jut az eszembe...	1964
Johan Huzinga, A holnap árnyékában	1965
Kovács László, Egy Bokor nyilatkozat...	1967
Versek...	1968
Karácsonyi gyermekszáj	1969

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

2. Azzal indultál, hogy hallgattál. Mit mond egy csecsemő? Semmit. Semmit? Azt mondja, hogy hallgat. Ez több mint a semmi? Talán.

Azzal folytattad, hogy beszélteél. De én nem voltam ott. Te pedig nem vártad meg, amíg kitaláljuk a hangodat megörökíteni képes szerkentyűket.

Aztán elhallgattál, s azoknak sem beszélteél többet, akik ott voltak, akik hallgathatták volna.

Azt mondtad nekik, hogy majd a Lelked folytatja a szavadat. Általuk nekem is üzentél. Hogy majd a Lélek nekem is beszél. Beszél?

Egyszer zúgott, de akkor sem mondott semmit. Azóta sem. A Lélek meg nem testesül. Nem is lehet hangja, kívülről hallható.

Csak belülről.

Valami lehetetlent akarok? Talán igen. Talán nem.

Volt már úgy, hogy hallottam a hangod belülről? Azt hiszem. Olyankor mindig boldog voltam. Most is az szeretnék lenni.

Ezért beszélgetnék. Ezért faggatlak. De nehéz ez! Akkor mért csinálom? Mert csak ehhez van kedvem. Ennél kevesebb – kevés.

3. Mért csinálod velem ezt a hallgatósdit? Velem? Mással is. Mindenkiel.

Heidegger azt mondja, hogy a Lét-ből Létezőt csináltunk. A Lét nem beszél, a Létező beszélne, de nincs. Én ezt nem hiszem.

A Lét Létező is. Itt járt. Létezőként járt itt, és beszélt. De abbahagyta. Elment. S azt mondta, hogy jobb, ha elmegy. Nekünk jobb így.

Jobb? Mért jobb? Azért, mert a kívülről hallható kevesebb, mint a belülről hallható?

4. Talán itt van hallgatásod kulcsa. Ezért nem akarsz szólni. A „dabar Jahve” csak egyszer volt kívülről hallható. Előtte hallgatás. Utána is.

A Fiú ellen lehet káromkodni. De ettől még nem történik semmi. Van reá bocsánat.

A Lélek ellen nem lehet. Hát éppen lehet, csak büntetlen nem lehet. Erre nincs bocsánat. Mért nincs? Ki parancsolhat a megbocsátónak, ha meg akar bocsátani?

A megbocsátáshoz kettő kell: aki igényli, s aki adja. A Lélek ellen káromkodó nem igényli.

Meghallani végre a hangod s utána félredobni: ez az örök süketség. Sötétség is.

Nem akarok örökre süket lenni. Más akarok örökre. A hangodat. Hogy bennem muzsikáljon. Hogy melegítsen. Világítson.

Nem szeretem a zárat. Csak a kulcsot. Nem szeretem a titkokat, csak a rejtő-takaró fátylak, leplek lehullását. A hangodat akarom.

5. Csecsemő a jászolban! Jézus! Je-ho-suah! JAHVE segít! Megváltó! Hallgató Megváltó!

Hogyan? Hallgató Megváltó? Igen. S talán itt van a dolgok kulcsa.

Eljött. Harminc évet hallgatott. Három évet beszélt. Aztán elment és újra hallgatott. Hallgat ma is mindörökre.

A beszéd befejeződött, a külsőleg hallható. De a Lelket elküldte, hogy hallható legyen a hang, A belső.

A bennem beszélő? Igen. S a benned beszélő. A benne beszélő. A mindenkiben beszélhető. Mindenkiel, aki hallani akarja.

Aki hallani akarja. Aki hallani bátor. Bátor vagyok? Nem is tudom. De hallani akarom, Hallgató Megváltóm, a hangod. A bennem szólót.

6. „A kinyilatkoztatás már befejeződött... Mit álltok itt, ti férfiak?...” Tényleg befejeződött? Igen, a külsőleg hallható.

S a belülről hallható? Az a Kertben kezdődött. „Ne egyetek belőle, nehogy meghaljatok!” Az elhallgattatás is akkor kezdődött. Sajna.

Azóta az szólaltatta meg, aki akarta. Aki igazán akarta. Izajás... a kardokból ekevasak. Szókratész: jobb az igazságtalanságot elszenvedni... Martin Luther King, Romero érsek. A kettéfűrészeltek, a halálba kergetettek mindig hallják a hangod. E hang erejében mennek a halálba.

Nekik nem fejeződött be a kinyilatkoztatás. Hozzájuk szóltál, én beszélő Társam, Te, az immár mindörökre hallgató.

Mielőtt megszólaltál, a Jordán vizében Rád szállott a Lélek. Te is csak azt mondtad, amit belülről hallottál. Mondtad, s elhallgattattak érte. Téged is. Az előtted jövőket is. Az utánad következőket is.

7. A Jordán vizénél belemerítettek a Lélekbe. Te is belemerítetted tiedet Pünkösdkor. Meghagyta nekik, hogy ők is merítsenek bele mindenkit, aki a Te hangodra, és csak a Te hangodra kíváncsi. A külső hang gyenge. Nincs ereje. A Tizenkettő három évig hallgatta a külső hangot. Nem is akárkiét, a tiédet. Mi lett belőle? Árulás, megtagadás, szétfűtés.

A belső hangban van az erő. Amikor Téged már nem hallottak, csak belülről hallották Lelkedét, akkor volt már erejük követni Téged. Megkötözödni. Vissza nem fordulni... a Via Appián sem.

Hallgató Csecsemő! Miért is akarnálak megszólaltatni külsőleg hallható hanggal? Mire mennék vele? Különb vagyok, mint Péter, aki hallgatott kívülről hallható hanggal is? Többre mennék vele? Aligha.

8. Mért is jöttél? Azért, hogy diszkvalifikálj minden hangot, ami nem belülről hallható. Azért?

Nem külső hangra építed az Országot. „Kiárasztom Lelkemet minden emberre, és prófétálni fognak fiaitok és leányaitok, ifjaitok látásokat látnak, véneitek pedig álmokat álmodnak.”

Miért is jöttél, hallgató Csecsemő? Hogy megértsük hallgatásod? Hogy vége legyen a külső hangok pusztításának? Van-e nagyobb baj, mint az ember ember által történő kizsákmányolása? Bizony van: az ember ember által történő engedelmeskedtetése.

9. Nem írtad le a szavaidat. Nem is írtad le azokat. De beleírtad a lelkembe. Akarom-e olvasni? Vagy helyettük külső hangokra akarok figyelni?

A külső hang erőszakos hang, s ezért erőtlen. A belső hang tudja, hogy csak Ő tud érvényt szerezni mimagunkban. Aki meghallja ezt a hangot, nem erőszakoskodik mással, csak magával. Azért teszi, hogy egészen odafigyeljen.

Nem méltó az emberhez: embernek engedelmeskedni. Csak Istennek. De Te nem engedelmeskedtetsz... hiszen hallgatsz.

10. Megértettelek.

Olyan jó csendben lenni Veled.

Megnyitod a szívemet, mert elkezdlek látni.

Meleg lesz a szívem körül, mert meghallottam a Hangod a szívemben.

Meghallottalak, Hallgató Csecsemő!

Liturgia

Bevezetés: Mert mialatt mély csend borult mindenre, és az éjszaka sietős útja közepén tartott, mindenható szava ott termett az égből leszállván királyi trónjáról. (Bölcs 18,14-5)

Könyörgés: Istenünk, Te a betlehemi szent éjszaka mély csendjében kisdéd, csecsemő gyermekként elküldted hozzánk Szent Fiadat, kérünk Téged, taníts minket megérteni a Gyermek hallgatását, hogy valóra válthassuk szent akarodat. A mi Urunk Jézus Krisztus, a Te Szent Fiad által, aki Veled és Lelketekekkel él és szeret és csak szeret mindörökkön örökké. Amen.

Könyörgés: Istenünk, Atyánk, Fiad kenyerével és borával táplálsz minket. Segíts, hogy a táplálék erejében semmi másra ne figyeljünk mint Fiad belülről hallható szavára. A mi Urunk...

Prefáció: Bizony méltó és Neked nagyon is tetsző, hogy mindig és mindenkor hálát adjunk Neked.

De különösen is, amikor megemlékezünk a csendes éj-
ről, melyen királyi trónusáról leszállt hozzánk az ég
királya.

Eljött közénk, hogy elhozza Magával az Isten örök
szentháromságos életének titkát, a segítőkészség, a jó-
szívűség és a soha vissza nem ütő megbocsátás Orszá-
gát, hogy mi, a Te gyermekeid, mindenkor átölöljük
egymást.

Eljött az éjszaka csendjében hozzánk, hogy beszédes
hallgatásával megtanítsa minket a kinyilatkoztatásra.

Eljött, hogy az ő népében megszűnjék a gyűlölet minden
átka, s hogy mi sohase figyeljünk másra, mint csak az
Isten Szent Lelkének bennünk és testvéreinkben meg-
szólaló hangjára.

Ezért mi, az Isten népe, az előttünk élt és üdvözült test-
vérek Téged dicsérő karához csatlakozva énekeljük itt,
amit majd egy örökkévalóságon keresztül is szeretnénk
zengeni Neked.

Könyörgés: Istenünk, Szent Fiad teste és vére tegyen
erőssé minket, hogy meghalljuk Lelketek hangját és csak
erre a hangra figyelve egybegyűjthessük itt és most az
Isten népét. A mi Urunk...

Áldás:

- Áldjon meg bennünket a Gyermekeit a betlehemi
éjszakába hozzánk elküldő Atya,
- Áldjon meg bennünket a betlehemi éjszaka csendes
hallgatásával minket tanító Gyermekek,
- Áldjon meg minket az örök beszélőtársként belénk
teremtett Szentlélek.

KORPONAI ERZSÉBET

MI RONTHATJA MEG A BARÁTI KAPCSOLATOKAT AVAGY BARÁTI KAPCSOLAT-E AZ OLYAN, AHOL NEM MONDHATOM KI AZT, AMIT GONDOLOK, VAGY NEM FEJEZHETEM KI MAGAM A RÁM JELLEMZŐ SAJÁTOS MÓDON?

Már egyszer érintettem ezt a témát, de most egy
közösségen belüli „vita” kapcsán is aktuálissá vált, hogy
bővebben elgondolkozzam rajta. Azért írtam, hogy „is”,
mert lépten-nyomon találkozunk mostanság ezzel a té-
mával, családban, munkahelyen és szinte mindenütt.
Elérkezett egy olyan világ, ahol minden napfényre fog

kerülni, eddig igaznak hitt dolgok fognak hazugsággá „mi-
nősülni”. Ez pedig robbanó indulatokat fog szítani, egysze-
rűen csak azért, mert másokra fogjuk kenni, hogy *mi* nem
néztünk utána a dolgoknak, hanem elhittük.

Nézzük sorra a fogalmakat. Legelőször egy alapté-
tellel, amit szintén említettem már, hogy sajnálatos módon
dualista világunkban **mindent minősítünk, megítélünk**.
Rossz vagy jó, helyes vagy helytelen. Ezt egyszerűen belénk
égették. Egy olyan világban, ahol lassan 7 milliárd egyedi,
mindenki mástól különböző ember él, ez megengedhetetlen.
Sok ezer éve a hatalom mindig ezzel manipulál. Tekintélyelv
alapján megmondom, mi a „jó” és aki nem eszerint viselke-
dik, az „rossz” bélyeget kap. Ezt alaposan belénk sulykolják,
ez a társadalmi együttélés alapszabálya. Ezért hitték el
velünk, hogy az isten is meg- és elítél, mert azt is elhittették,
hogy erre való az isten, mint tekintélyelv, mint egy tőlünk
elkülönülő hivatkozási alap. „Ez az isten akarata” - oszt ap-
eláta nincs, mondják egyes emberek sok millió embernek.
Csak pont ezek az „egyesek” vesztették el mára minden hite-
lüket. A baj ott van, hogy ma már az emberiség 80%-a ezt
egyszerűen nem fogadja el, nem hisz a tekintélyelvű kijelen-
téseknek. Sőt, semmilyen tekintélyt nem fogad el kb. 25%,
főleg a fiatalabb nemzedék. Csodálkozunk a teljes céltalan-
ságon és nihilizmuson? Nem kéne. Hiteles, egyszerű emberi
életmintákat várnak, nem hősokeket, meg önmagukat kinevező
tekintélyeket. Hiába? Volt egy érdekes beszélgetésem minap
a fiammal. Beszélgettünk az Anonymus csoportról, a min-
denki számára elérhető, úgynevezett titkos információk fel-
színre kerüléséről. Megjegyeztem, hogy ez az én korosztá-
lyomnak és a tőlünk idősebb nemzedéknek tragédia, mert mi
mindent elfogadtunk, amit mondtak az elődök, a „nagy öre-
gek”. Ha azt mondták valamiről, hogy piros, egyszerűen fel
sem merült bennünk, hogy azért a pirosnak is megszámlálha-
talan árnyalata van. Amikor ezt a választ megértette, telje-
sen kibukott, „ti tényleg elhittétek?” Bár magam részéről sok
mindent megkérdőjeleztem, de voltak alapok, amik meghatá-
rozták az életemet. Ma már semmit nem hiszek el, minden-
nek utánajárok, ami nem olyan bonyolult dolog a net világá-
ban. Bármit meg lehet találni, bárkiről bármilyen információt
be lehet gyűjteni. Aztán, ha begyűjtöttem az információkat,
kialakítok egy ideiglenes véleményt magamnak, abszolút
megengedve, hogy ez bármikor megváltozzon. Bármit olva-
sok, soha nem az eredeti írás jelenti számomra a lényeges
információt, hanem a kommentek olvasása. Ezzel tágítom az
elfogadó képességemet. „Van ilyen is, meg van olyan is” -
mondta egyszer Feri barátom. :D Mi a baj ezzel a dualista
kategorizálással? Csupán annyi, hogy bizonyos egyedekről
alkotott ítéletet általánosítunk, csoportra, nemzetre, vallásra,
gondolkodásra és ekkor beszélünk arról, hogy *x* egy „izé”, a
„bigyó” csoportba tartozik, holott csak másképp gondolko-
dik, nem is „izé” és nem is tagja semmilyen csoportnak.
Kollektív felelősséget kreálunk, és ettől megszemélyesedik a
„rossz”, akit így már lehet vegzálni, ellenségeskedést, harcot
szítani, megosztani. Erre mondta a fiam, hogy ez manapság
nem működik, mert megjelenik egy hír, hogy *y* országban pl.
gyilkolják a keresztényeket. Ha meg akarod tudni, hogy
tényleg így van-e, valamelyik közösségi portálon megkérdé-
zed az abban az országban élő társaidat, aztán megtudod,
hogy történt kis létszámú radikális csoportok részéről táma-
dás, de az nem az országban élő többség véleménye és hoz-
záállása a kereszténységhez vagy bármilyen más felekezet-

hez. Ez most azért lett aktuális, mert az USA kormánya pont a napokban tette közzé, hogy a „tavaszi forradalom” muszlin (!) országaiban megnövekedett az általános keresztényüldözés. Ez a jelentés tele volt az előbb említett általánosítással, háborogtam is azonnal, alapozták már a gazdasági válság „megoldását”, ki kell robbantani egy nagyméretű ellenségeskedést, gyűlöletet, aztán fegyvert kell adni mindkét tábor kezébe jó sok pénzért. De nem kell nekünk ilyen messzire menni, elég az, ami kis hazánkban történik. Minden etnikumból, felfogásból és vallásból vannak barátaim, sőt még rokonaim is akadnak, nem vagyok hajlandó elhinni és pláne elfogadni ezeket az általános bűnbak szövegeket. Volt nekünk egy csomó történelmi példánk, tapasztalatunk, nem kéne már újra megismételni azokat a szörnyűségeket, amiket ennek fényében elkövettünk. A szeretet istene nem szab feltételeket, nem ítélt, nem válogat, nincs neki kedves, meg kedvesebb, nem tagja egyetlen felekezetnek, népnek, fajnak sem és egyáltalán nem érdekli, hogy kinek mi a véleménye erről.

„– Úgy határoztunk – mondta Bruckner Szigfrid –, hogy elveszük tőled a virágot.

– Jaj ne! – esett kétségbe Vacskamati.

– De igenis elveszük!

– Dömdödöm – mondta ekkor Dömdödöm.

Csodálkozva néztek rá.

– Azt mondod, hogy kérdezzük meg a virágot is?

– Döm.

Megkérdezték hát a virágot.

– Akarsz Vacskamatinnál maradni?

A virágnak szép virághangja volt.

– Igen – mondta.

– De hiszen nem öntözött!

– Tudom – mondta a virág.

– De hiszen nem kapálgatott!

– Tudom – mondta a virág.

– De hiszen rád se nézett!

– Tudom – mondta a virág.

– Aztán meg agyonöntözött.

– Tudom – mondta a virág.

– Agyonkapált.

– Tudom – mondta a virág.

– Sápadt lettél.

– Tudom – mondta a virág.

– Csenevész lettél.

– Tudom – mondta a virág.

– Akkor meg miért maradnál nála!? – mordult rá Bruckner Szigfrid.

– Azért, mert szeretem – mondta a virág.

– Miért szereted? – háborgott Aromo.

– Csak – mondta a virág.

Vacskamati táncra perdült, ugrált a virágja körül, alig látott az örömtől.

– Meglátod, rendesen öntözlek, kapállak, törődöm veled ezután – mondta a virágnak.

A virág meg azt mondta:

– Hiszi a piszi.

És olyan boldog volt, amilyen még soha.”

(Lázár Ervin: *Négyzögletű kerek erdő, Vacskamati virágja*)

Következő alaptézis, hogy a közvetlen barátaimmal, családtagjaimmal **azonos módon kéne gondolkoznom**. A szív elé helyeztük az észet. Keressük az „igazságot”, ami kizárólag attól lesz „igazság”, hogy sokan mondják, még akkor is, ha másképp gondolják. Így lett a szeretet pótléka a törvény, a szabály, az etika, az udvariasság vagy a diplomatikus hozzáállás. *Hát ettől lett olyan képmutató a világunk, mint amilyen!* Ez egyszerűen egy hazugsághalmaz. Ne széptűsítsük! Amikor naponta éljük meg a változó törvényeket, szabályokat, rá kell végre ébrednünk, ez nem fog bennünket megtartani. Világunk bizonytalansága mindannyiunk belső bizonytalanságának kivetülése. Akkor meg ne akarjunk már valami ködös, idejétmúlt, örök érvényű biztonságot! A nyáj biztonsága hamis illúzió, addig tart csak, amíg a nyáj közepén vagyunk. Egy „bizonyos” van, ezt pedig változásnak hívják. Mindannyiunk közös elgondolásaként, ennek hirtelen felgyorsult állapotát éljük. Senki sem „tehet róla”, mi akarjuk ezt megélni, megtapasztalni. Ne kenjük, ne ködösítsünk, ne hibáztassunk, ha benne vagyunk, akkor a miénk! Még akkor sem tudnánk egyformán gondolkozni, ha akarnánk. Máshonnan jövünk, más karakterekkel rendelkezünk, más tapasztalatokat gyűjtünk, más mintákat élünk tudatosan vagy leginkább tudattalanul. Hasonló gondolkodás létezik, ennek alapján alakítunk összetartozásokat. Am ez is változóban van. A különböző csoportok is természetesen és gyorsan szétmennek, újak alakulnak, nem „egy életre”, hanem egy pillanatnyi hasonlóságra. Az elvűség egy veszélyes dolog, alárendelem magam egy merev agyterméknek. Am ha az elvek is változnak, folyton más-más rabszolgatartót fogok választani magamnak. Hát, mit mondjak, nem igazán vágyom erre. Magamhoz kell húnyom lennem. A kérdés, van-e olyan érték ami engem megtart saját egyensúlyomban, amihez minden körülmény között igazíthatom magam anélkül, hogy sérülne emberlány, istenlány mivoltom? Nem elveim vannak, hanem együtt érző szívem, ez a középpontom, ezzel pedig el tudom fogadni azt is, hogy neked elveid vannak. Ha neked így jó, így vagy boldog, akkor mindenki boldog körülöttem. Ha meg nem, akkor te sem vagy az. Specko én még nem találok boldogságot sugárzó elvekből élővel, de ettől még létezhet. :D Mint tudjuk, volt már olyan emberfia is, aki minden szabályt felrúgott, mégis minden életünket meghatározó szabályt vele igazolva akarnak nekünk beadni, eltakarva a mentalitását, a személyiségét. :D Bár aki ráértett erre, annak már semmit nem tudnak beadni. Ez meg egyéni döntés kérdése, másnak hiszek vagy magamnak. Ha magamnak, senkinek nem tehetek szemrehányást, ha elcsesztem, vállalom kell a felelősséget a döntésemért, ha másnak hiszek, akkor én soha nem lehetek hibás, mindig csak a másik. Erről szól a mi kis játékunk. Múltkoriban egy apróságban hoztam egy döntést, amire azt kaptam, hogy ez a többiek felé szeretetlenség. Ez egy olyan hihetetlen jó szöveg, zsarolásnak mindenképp, hogy szarul érezzem magam a választásom miatt! :D Elgondolkoztam, mosolyogtam egyet megjegyezve, hogy felvállalom, ha az, de én most a döntésemnek megfelelően fogok tenni.

Számomra a barátság mindennél fontosabbá vált, a családi kapcsolatokat is barátsággá kell mélyíteni, mert másképp nem fog működni. Azt jelenti, hogy mindenki barát lehet, aki állandó változásban, „fejlődésben” van, még akkor is, ha esetleg nem annak látszik. A változás sem egy minősítési kategória. Pont azért, mert a változás az előző rendszer

szétbomlásával, káosszal jár. Ennek kellemetlen következménye, hogy a változás mindig felszínre hoz bennem valamit, amiről azt hittem ez nem lehet az én részem, ezt nem szeretem magamban és nyilván mások sem fogják bennem szeretni. Ám mégis kibukik. A barát az, aki önmaga változásaiból is tapasztalatokat gyűjtve elviseli, elfogadja az én változásaimat és bármilyen pillanatnyi zűrzavart el tud fogadni, hogy segítse ezt. Ha kell mellettem áll, ha kell, magamra hagy, mert nem küzdheti meg helyettem az újjászületés vajúadását. De tudom, hogy mindig számíthatok rá, soha nem fog elítélni, kiközösíteni, bízni bennem, nem néz betegnek, hülyének, nem sértődik meg, de mindig megmondja, hol vannak a határai, amit nem léphetek át. Harag nélkül, szeretettel mondja el, mit is lát, ezzel is segítve saját magam tisztázását, nem köt ki feltételeket, de rám csukja az ajtót, ha kínomban akaratlanul sértegetem. Majd újra rám nyitja, ha lenyugodtam. :D A nagyon kellemetlen az, ha többeknél egybeesik a zűrzavar. Jó, ha szívben tartjuk önmagunkat és a barátainkat, az eszünk mindig meg fog csalni. Az ész csak az „igazságát” fogja monoton fűjni, a szív hallgatni is tud, sőt a kellő pillanatban megölelni is, vagy éppen mosolyogva faképnél hagyni. Ganz egal. A sértettségem pedig mindig az én problémám, az én sebem, nekem kell megoldani. Nagy segítség akkor, ha őszintén akarok szembesülni önmagammal, és csak egyszer kell meggyógyítani. :D

BARCZA BARNA:

JÉZUS LELKISÉGE

Nekünk, akik vallás vagy hit címén mindig valami lelkiségről tanultunk, a karácsony meghitt légkörében érdemes föltennünk a kérdést: milyen volt Jézus lelkisége? Miben állt a lelki élet Jézus számára?

Mivel egy mai átlagkeresztény úgy él lelki életet, hogy hétköznapijai ugyanúgy telnek, mint az evilág fiaie, vagyis pénzszerzés és élvezetek habzsolása tölti ki, de időnként egy kis időre benyit ünnepi szobájába, és ott lelki életet él vagyis misén vesz részt, vagy imádkozik, lelki olvasást végez, ezért nagyon fontos ész-

revennünk Jézus esetében, hogy neki nincs két élete: hétköznapi élet és lelki élet. Neki csak egy élete van. A minden percében és minden körülmények között az Atyához igazodó élet.

Jézusnál lelki élet helyett inkább lelkületi alapállásról beszélhetünk. Ő küldetésben járó ember, aki nagyon szereti Küldőjét, és maximálisan hozzá igazodva teljesíti küldetését.

Igaz, nem írták le napirendjét, de azt leírták, hogy sokszor enni sem volt ideje. Mégis azt mondta értetlenkedő tanítványainak: „Az én eledelem az, hogy annak akaratát vigyem véghez, aki engem küldött” (Jn 4,34).

Amikor most Jézus lelkiségét szeretnők megfogalmazni, akkor ezt három oldalról közelítjük meg. Az első három pontban lelkületének alaprétéget szeretnők megragadni, a második három pontban lelkületének gyakorlati összetevőit, míg a harmadik három pontban lelkületének színező vonásait. Ez a háromszor három, tehát kilenc pont talán jó közelítést ad Jézus lelkületéhez, ráadásul a saját lelki életünk elrendezéséhez avagy eltervezéséhez is segítséget adhat.

1. Jézus lelki életének lelkületi alapállása

1.1. Állandó Atyához igazodás, ráfigyelés, kedvében járás

Halász Piusz azt írja *Alter Christus* c. elmélkedésében, hogy Jézus az Atyára néző ember. Mi nyugodtan átfogalmazhatjuk: „Jézus az Atyától meghatározott életű ember.” Sőt. Ez az Atyától meghatározottság nem is akármilyen hőfokon zajlik. Nyugodtan mondhatjuk: Jézus szerelemmel szerette az Atyát. Vagyis olyan hőfokon, amire nekünk embereknek nincs jobb szavunk a szerelemnél. Ez a szerelem nemcsak az elragadtatások magasztos csúcsán nyilvánult meg, hanem a vergődések mélypontjain is, pl. éppen a Getszemáni majorban. Még ott is azonosulni tudott Atyja szándékaival. Még ott is fontosabb volt számára küldőjének akarata, mint a saját akarata. Ez a totális azonosulás az isteni akarattal számunkra is mint elérhető csúcs, mint eszmény jelentkezik.

Ezt az Atyához igazodó életet úgy is jellemezhetnénk, mint transzcendens alapbeállítódást. Ez annak nyilvánvalóvá tétele, hogy életünk súlypontja nem anyagi oldalunkon, hanem szellemi oldalunkon van. Szellemi oldalunk, vagyis Istenbe gyökerezésünk a lényeges. Ezt az oldalunkat kell dominánssá tennünk. Ami ugyanaz, mint hogy életünkben Istent kell tapasztalhatóvá tenni. Ennek kimagasló művésze volt Jézus.

1.2. Emberszolgálat. – Megtanítani az embereket egymás és Isten szeretetére

Ezt nevezhetnénk küldetése tartalmának. Azért igazodik oly hűségesen az Atyához, hogy ezt az embert tanító szolgálatot egyre maradéktalanabban végezhesse.

Mennyire szerette volna átformálni embertársait a szeretet alapállására, amelybe még az ellenség szeretetének is bele kell férnie! Hogy remélt abban, hogy lehet ebből valami látható, valami tapasztalható! Azért hitt ebben annyira, mert ahonnan jött, ott ez annyira magától értetődő volt. De itt már csak azt a felvonást tudta végigjárni, ahol azt mutatta be, hogy még saját hóhérait, saját kivégző osztagunkat is szeretnünk kell.

1.3. Nem az egyéni élet a legfontosabb, hanem a közösség élete

A közösség élete, vagyis az emberi társadalom boldogsága, földi Isten Ország megvalósítása. Ezt kell elkezdni és megtapasztalni a kisközösségi életben.

Ha egyszer az Isten élete nem egyedi élet, hanem Szeretközösség, akkor a képmás, az ember élete sem lehet más, mint emberi szeretetközösségek hálózata. Ám a valóság milyen távol áll ettől!

Amikor az utolsó vacsora előtt azt mondta, hogy vágyva vágytam elkölteni veletek ezt a lakomát, akkor emögül kiérezzük, hogy a sok emberi ellenségeskedés elviselésékor és ezek után mennyire vágyott végre legalább egy kis mintadarabnak, egy kis kóstolónak az ízlelgetésére.

2. Jézus lelki életének gyakorlati összetevői

2.1. Célra irányuló, távlati tervet készítő

Koncepcióval rendelkező ember volt a mi Urunk Jézus. Tisztában volt küldetésével. Tudta, mit kell megvalósítania. El is készítette ennek végrehajtásához a kivitelezés hogyanját. A stratégiát is, a taktikát is. Az előbbit „egy szuszra”, az utóbbit részletekben.

Az „egy szuszra” tervekészítés, a stratégia elkészítése azonban nem összecsapott és elnagyolt fércmunka volt. Negyven nap teljes csendet áldozott erre. Negyven nap pusztába vonulást. Negyven nap távolságtartást a világ közvetlen, tehát zavaró behatásaitól. Csak a három megkísértés leírásából következtethetünk arra, mi minden megfordult a fejében. Mennyire a legjobb módszert kereste és akarta megtalálni Atyja tervének megvalósításához.

Nem Hübele Balázs módjára ugrott bele a világra szóló vállalkozásba. Kb. negyven éves emberi tapasztalatait ötvözte egybe negyven nap alatt az Atyjánál tanultakkal. Igazán alapos, felelősségteljes lelkületű ember volt ez a Názáreti.

Nemcsak elkészítette távlati tervét, hanem nagyon hűséges is volt hozzá. Bár rugalmasságáról a következő pontban szólunk, itt pedig eltéríthetlenségéről. Nem olyan lelkületű ember volt, aki szíre-szóra odébb áll. Erényeinek sorában a szeretet után mindjárt második helyre tehetjük eltéríthetlenségét. A hűséget küldetéséhez és Küldőjéhez. A kitarást. A nehézségek vállalását. A keskeny utat is, meg a keskeny útról eltéríteni akarók csapásait is.

2.2. A valósághoz igazodóan rugalmas

Ez lelkiségének józansági oldala. Noha nagyon bízik az emberben, ugyanakkor „tudja, hogy mi lakik az emberben”. Ismeri az emberi természet rosszraajlását, a hatalom nagy befolyásoló szerepét, a titokfegyelm megszegését stb. Így próbálkozik ugyan a farizeusokkal is, de végül eláll ettől a tervétől, mert reménytelennek látja ezen próbálkozását. A hírverés kivédésére tudja titokban tartani jeruzsálemi útját (Jn 7,8). Le tudja szerelni a fölizgatott tömeget (Jn 8,7), vagy ki tud térni előlük (Jn 8,59; 11,54).

Szembe tudott nézni a keserű valósággal. Tudta, hogy a szeretetnek mi a sorsa a világban (Jn 12,24-26). Nem illúziókat kergetett. A szenvedésre övéit is felkészítette (pl. Lk 9,45).

2.3. A Terv és az emberi Szabadság ütközésekor korrekciót alkalmazó

Nagy célirányultsága, koncepciózus volta jelentős kísértést szolgáltat az irányba, hogy idea-kergető legyen. Ám valóságérzéke, az eszmények mellett a realitások érzékelése – bár jelentős szenvedések kíséretében, mégis – az ütközések tudomásulvételére készítetik. Lelkiségének igen kimagasló vonása ez a korrekciók készítésére készítő józanság. Még akkor is nagyon dicsérendő és kiemelendő ez Jézus életéből, ha lélektanilag nagyon megszenvedte ezeket az ütközéseket.

Csak két jelentős példát idézünk fel életéből: Az egyik a kafarnaumi nap (Mk 1,21-39). Ugyebár tanítani küldte őt az Atya? Ezt akarta tenni a kafarnaumi zsinagógában is, míg csak meg nem zavarta tanítását az ördögtől megszállott. Kénytelen volt csodát tenni, hogy a

zavaró őrjöngőt elhallgattassa. Igen ám, csakhogy ezután az embereket már nem a tanítás érdekelte, hanem a csodás gyógyító. Özönlöttek is Péter házához a gyógyulást keresők. Így a terv, a tanítás meghiúsult, mert a valóságos ember gyógyítást követelt. Hajnal előtti imájában tisztázza ezt az ütközést, majd korrekciót alkalmaz. Itt hagyja a gyógyulásra várókat és indul másfelé tanítani.

A másik példa a csodálatos kenyérszaporítást követő nagy konfliktus Jézus lelkében, melyet a Terv és Valóság ütközése váltott ki belőle (Mt 14,22-25; Jn 6,14-15). Hiába beszélt nekik naphosszat a szeretetről, az erőszak és hatalomgyakorlás elutasításáról, a csoda láttán mégis hatalomgyakorlóvá, vagyis királlyá akarták tenni. Kénytelen fölsozlatni az értetlen tömeget, és az értetlen tanítványokat is át küldeni a túlpartra, hogy belső vívódását az Atyával megbeszélhesse kb. 9 óra hosszan át. Ti. az éjszaka negyedik őrségváltásakor, vagyis éjfél után 3-kor fejezte be imáját. Az ilyen „tisztázó”, „korrekciót megállapító” imákból mindig nagy határozottsággal, nagy bizonyossággal indul tovább.

3. Jézus lelkiségének színező vonásai

3.1. Szánja a bajbajutott embert

Akár a beteget, akár az elhibázott életvitelűt, akár csak a társadalmi gúla alján elhelyezkedőt. De szánja az össze nem gyűjtött, a nyájba nem tartozó, az így vagy úgy elmagányosodott embert. „Megesett a szíve rajtuk, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok” (Mt 6,34).

Nála a szeretet nem csupán eszmei magasságokban lebegett, hanem konkrét emberi bajok, nyomorúságok indítják meg szívét és cselekedetsorát. Nem tud részvétlenül elmenni semmiféle emberi nyomorúság mellett, legyen az bár halott fiát kísérő özvegyasszony vagy 38 éve bénaságban fekvő beteg, avagy vak vagy vérfolyásban szenvedő, esetleg gazda ifjú, aki önbecsapásban él. Ezért tódultak hozzá a kicsik, az alullevők, a szenvedők, az élet igazi célját meg nem találók. Egymásra akarta találatni azokat, akik adni tudtak volna, s azokat akik nagyon rászorultak az elfogadásra. De azt is tudta, hogy a bajban levő hamarabb megérzi a más baját, míg a gazdagok és bebiztosítottak rendszerint érzéketlenek mások szenvedése iránt. Jézus lelkiségére jellemző, hogy noha alapvetően távlati koncepciója, vagyis a földi Isten Ország megvalósítása útján akarta fölszámolni a fölösleges szenvedéseket, mégsem ment el segítség nélkül a konkrét bajok mellett. A távlati terv nem iktatta ki életéből a közvetlen segített.

3.2. Szenvedélyesen képviseli az igazságot

Ez a színező vonás nagyon jellemző Jézus lelkiségére. Ugyanis nagy ellentét van a között a világ között, ahonnan jött és az evilág között, ahová jött. Odaát minden az igazságra épül. A legfőbb igazság, hogy a szeretet tesz boldoggá. Ott ez az élet, ez az állandó valóság. Itt pedig úgyszólván mindenki az igazság elfojtására törekszik. Itt igazságnak az egyéni érdeket, meg a klikk-érdeket kiáltják ki. Itt nem az igazság, vagyis nem a valóság megragadása a cél, hanem inkább annak megerősökölése rövidlejárátú előnyök szerzése miatt.

Jézus nagyon jól látja, hogy addig nem indulhat meg evilág hozzáigazítása az Ősminta életéhez, ameddig ilyen erős bástyái vannak az igazság elfojtásának. Tehát szenvedélyesen világgá akarja kiáltani az igazságot, mert rabságunkból csak az igazság szabadíthat meg minket (Jn 8,32). Ezért háborodik fel annyira, ha valaki eltorzíja az igazságot és

Szentlélek elleni bűnnek nevezi ezt. Szenvedélyesen minősíti is azokat, akik nem az igazságot keresik, hanem saját érdekeiket és előnyeiket. Jézus szerint gondolatnak, szóznak, tettek összhangban kell lennie egymással s mindháromnak az igazságot kell megmutatnia. Csak az igazságot képviselő ember lehet Isten előtt igaz ember. Ilyen volt Jézus mindenáron és minden körülmények között. Még élete árán is.

Mivel annyian eltemetik az igazságot, Ő egy ellenáramot indított el: az igazság feltárásának és felragyogtatásának áramát. Az emberiség akkor lesz boldog, ha nem hatalmaskodó és az igazságot elfojtó kiskirályok ülnek majd a trónon, hanem maga az igazság.

3.3. Nem aszkéta, hanem természetet és életet szerető

Keresztelő János tanítványai is, a farizeusok is folyton számon kérték tőle a hagyományos aszkézis elmáradását, főleg a böjtölést. Noha mi tudjuk, hogy működését épp nagyon szigorú 40 napos böjttel kezdte, mégsem csodálkozunk a farizeusok kritikáján, hiszen valóban nem a böjtölés és nem a keresett és mutogatott aszkézis volt jellemző rá.

Igaz, a másik végletet is hamisnak tartjuk. Az iménti tábor ugyanis falánknak és borisszának nevezte, mivel nem egyszer látták őt részt venni lakodalmakon, lakomákon. Hiszen szerette az emberek egymásra találásának és örömeinek ezt a módját, többször az Isten Országának örömeit is Lakomához hasonlította. Ráadásul első csodája is egy lakomán a víz borrá változtatása volt, és azt se felejtjük, hogy az előkelő emberek lakomameghívásai adtak módot neki emberi kapcsolatok kiépítésére és nagyon sok tanítás elmondására. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a nem túltáplált tanítványok számára, akik néha kalásztépdesséssel enyhítették kínzó éhségüket bizony jól jött, ha ilyen lakomameghívásokon részesülhettek jobb falatokban és tölthették meg kielégítően gyomrukat.

Jóllehet ennyi szempontot tudtunk összeszedni Jézus mentegetésére, mégis az az igazság, hogy nem volt falánk és borissza, de az is igazság, hogy a fejezet címe bizony alkotórésze volt lelkületének. Tudta, hogy a szépet és jót Isten adta az embernek. Tudta elfogadni, tudott örülni neki. Nem látott bűnt abban, ha élvezi. Az élet-szentséget nem a rendkívüli önmegtagadások gyűjtögetésében látta, hanem az irgalmas szeretetben. Viszont szent igaz, hogy amikor a Lélek ügye, az Isten Országának építése nagy erőbedobást kívánt, akkor ennek annyira alája tudta rendelni a testet és a testi örömeiket, hogy akár teljesen is félretolta ezeket.

Természetszeretete akár legendás is lehetne. Nemcsak azért, mert imáit is segítette a hegyről lenéző távlat és csend, hanem főleg azért, mert tanítása tele van tűzdelve természetszeretetének, sok-sok megfigyelésének nyomaival. Ezekben a természeti szépségekben és gazdagságokban Atyjának gondviselését látta. Ezért olyan közvetlenek és valóságűek példabeszédei. Úgy szerette és úgy látta a természetet, hogy mögötte mindig az Isten jóságát és szeretetét vette észre, és mutatta meg nekünk is.

Jézus lelkiségére vetettünk 3x3 azaz kilenc szempontból egy-egy pillantást. Hármat lelkületi alapállására, hármat gyakorlati összetevőire és hármat a színező ele-

mekre. Most Jézus lelkiségét tükörnek használva megvizsgálhatjuk saját lelkiségünket. Legkevésbé az alapállásban lenne szabad eltérnünk tőle, és legjobban a színező elemekben térhetünk el.

TÓTH-MÁTHÉ MIKLÓS

A HÓEMBER

Karácsonyestén korán zárt a kocsmát, de nekik még nem volt kedvük hazamenni. Egy ideig a kocsmát előtt toporogtak a frissen esett hóban, aztán átlötyögtek a térre. Nem nagy távolság, csak egy kis utcán kellett keresztülmenni és már le is cövekelhettek szokott őrhelyükön, a tér sarkában, a nagy gesztenyefánál.

Rosszkedvűen szívták a cigarettát, és időnként körbeadták a borosüveget. Hárman voltak. Ez elenyészően kis szám a napi átlaghoz, amikor tízen - tizenöten is összeverődtek, nyomasztóan nehezede a kedélyekre. Olyankor hangosak voltak és kötekedők. A tér birtokosai. Mindenki más csak betolakodó, amolyan jöttment.

Most keveset beszéltek és egyre rosszabb hangulatban. Egy ideig még reménykedtek, hogy a néptelen fehérségben, a fővároshoz szokatlan csendben talán feltűnik valamelyik haver, de csakhamar letettek erről. Később már egymást méregették, jobb híján egy kis belső kötekedésre készen.

A behemót Jócó, a faarcú, aki még haveri körben is csak ritkán mosolygott, messzire fricskázta a cigarettacsikket.

– Rühellem ezt az estét – mondta. – Olyan a város, akár a temető. Mindenki behúzódik a vackába és cicomázza a fenýögallyat. Micsoda baromság!

Jocónak tekintélye volt. Hallgatólagosan vezérnek tekintették a téren, mert baromi erejét már néhányszor bebizonyította. A másik kettő jobbnak látta rögtön helyeselni. A tömzsi Káro meg is toldotta.

– Birkák – jelentette ki. – Mint a birkák.

Füles, hatalmas hajsapkája alól már csak utána szajkózta:

– Birkák! Ez frankó! Akár a birkák!

És röhögtek. Ekkor távolabb feltűnt egy ember. Ahogy botladozva közeledett a hóban, látszott, hogy olyan ötven körüli férfi. Sötétkék télikabátot viselt, kalapot és szemüveget.

Káro vette észre először. Jócóra hunyorított.

– Ott jön egy birka! Ne bégettessük meg egy kicsit?!

A férfi ekkor már egész közel volt. Középtermetű, sovány kis ember, a hónaljáig ért Jócónak. Ez akkor derült ki, mikor a faarcú behemót elállta az útját.

– Apuskám, megmondaná, hány óra?

– Hogyne. Nagyon szívesen. – A férfi kigombolta a télikabátját és körülményesen zsebórát húzott elő. Felpattintotta a tetejét.

– Fél kilenc, uraim.

– Hazudik! – lépett most közelebb Káro. – Már kilenc is elmúlt.

– Bocsánatot kérek – mutatta körbe az órát a férfi –, győzödjének meg róla önök is. Ma állítottam be a rádió szerint.

– Már elmúlt kilenc! – préselte a szavakat Jócó. – Nem hallotta?!

– Hallottam, kérem, de a rádió szerint...

Jócó megmarkolta férfi kabátját.

– Át akartál verni minket?! Ez a krumplics már nem is jár, úgy csórtad ki a múzeumból. Ezért most laposra verlek. Káró, vedd le a szemüvegét.

Káró készségesen, az operációhoz készülődő orvos gyöngédségével vette le a szemüveget, és akkor hunyorgva azt mondta a férfinak:

– Uraim, ne felejtsek el, hogy ma a szeretet és békeség ünnepe van.

Jocó annyira meglepődött, hogy kiengedte markából a kabátot.

– Még van pofád hülyéskedni?!

– Dehogy, kérem, az én helyzetemben ez igazán nem lenne célszerű. De hát karácsonyeste van. Ilyenkor azért mégse kéne verekedni. Ha azonban úgy gondolják, akkor verjenek meg. Sosem voltam erős, ötvenéves vagyok, azonkívül önök hárman vannak. Kérem, parancsoljanak, de ha lehet, engedjék meg, hogy levegyem a kabátomat... A múlt héten vásároltam, és érthető, ugye, ha nem szeretném, hogy véres legyen.

Jocó elképedve állt. Először történt meg vele, hogy nem tudta mit csináljon. Úgy ütni, hogy valaki beleegyezik, ilyesmi még nem fordult elő vele.

A férfi közben levetette a kabátját.

– Megfogná? – nyújtotta Káró felé. – Esetleg, ha maga is verni akar, akkor nagyon megkérem, adja oda annak, aki éppen nem üt.

– Te csak ne rendelkez! – fortyant fel Káró. – Mit gondolsz, hol vagy?! A hivatalban?!

A férfi finoman elmosolyodott.

– Ott én rendelkezem a legkevésbé. Nem én vagyok az igazgató. Csak egy kis csavar a hivatali gépezetben. Uraim, engedjék meg, hogy bemutatkozzam. Takács Gábor – nyújtotta a kezét Jocó felé.

– Menjen a fenébe! – fordított hátat Jocó és odébb sétált, mint aki a maga részéről befejezte az ügyet.

– Ezek szerint nem vernek meg? – nézett a másik kettőre Takács Gábor, és amikor nem kapott választ, lassan felvette a kabátját.

– Az órámot még az édesapámtól kaptam. Gimnazista koromban, egy karácsony estén. Milyen szépek is voltak azok a régi karácsonyok! Nem tudom, önök hogy vannak vele, de ma valahogy nem érzem úgy az ünnep hangulatát. Lehet, hogy ez a korral jár, vagy maguk fiatalok is úgy érzik?

– Na, söprés! – legyintett Füles. – Ne locsogjon itt. Spuri a kéglire, mert kigyullad a karácsonyfája és betömködik maga elől az ünnepi kaját.

– Nincs karácsonyfám – lépett közelebb Takács Gábor. – Egyedül élek... két éve... egyedül...

Jocó megfordult. Cigaretta vett elő, rágyújtott.

– Van ilyen! Az asszony olajra lépett, mi?

– Meghalt, kérem.

Jocó nagy karikákban eregette ki a füstöt. Ezt is ő tudta legjobban a téren. Nézte, ahogy előkanyarognak a szájából, megnőnek, aztán elszakadva, szétfoszlanak a levegőben.

– Gyereke csak van? – kérdezte később.

– Nincsen... Sajnos az sincs.

– Akkor menjen a rokonaihoz... – ajánlotta Káró.

– A rokonaim Kanadában élnek,

– Na látja – vigyorgott Füles. – Akkor meg kapja a frankó cuccokat! És még maga siránkozik!

– A szemüvegemet, lenne szíves – pislogott Takács Gábor. A tömzsi Jocóra nézett, de mikor az összehúzott szemmel biccentett, visszaadta.

– Köszönöm – tette le a szemüvegét Takács, majd Füleshez fordulva mondta: Nem kapok cuccokat, kérem... Nem tartjuk a kapcsolatot...

– Akkor maga csakugyan egyedül lehet, fater – bólogott Füles. – De lássa be, mi azért mégse fogadhatjuk örökbe! Éppen ezért, legjobb lesz, ha szépen hazacaplat.

– Hiszen éppen ez az – sóhajtott Takács Gábor –, otthon a lakásban, még úgy sem érzem a karácsony hangulatát, mint idekint. Azért is sétálok, mert a hó valahogy emlékeztet azokra a régi gyermekkori karácsonyokra. Vidéken éltünk és ha esett a hó, mindig hóembert csináltunk az udvaron. Istennem, de régen csináltam már hóembert.

A játszótér felé nézett, ami ott terült el mögöttük. A libikókát, a homokozót vastag hótakaró borította. És ekkor a homokozó mögött, a túlsó oldalon észrevett egy félig elkészült hóembert. Csak a törzse volt még meg, az is ormótlanná puffedve a frissen ráesett hótól.

– Odanézzenek! – mutatott oda. – Egy hóember!

– Hol? – mozdult közelebb Füles, és amikor meglátta, röhögött. – Fater, maga el van tájolva! Az egy szemetes kuka, csak ráesett a hó.

– Az kérem, hóember – vette védelmébe Takács Gábor, de még nincs befejezve. Biztosan a kis srácok kezdték csinálni délelőtt, de aztán, hogy esni kezdett a hó, hát abba hagyták.

Hirtelen átlépett a kis vaskerítésen.

– Hé! Mit akar csinálni?! Hová megy?! kiáltott utána Káró. Takács Gábor akkor már a hóember közelébe ért, onnan kiáltott vissza:

– Befejezem! Legalábbis megpróbálom! Csodálkoznak majd holnap a kis srácok!

– Ez bolond! Hagyjátok! – legyintett Jocó.

– Nekünk is egy ilyen buggyant agyút kellett kifognunk.

– Skizofranci! – toldotta meg a jellemzést Káró is közben Takácsot figyelte, aki már ott sürgölődött a hóembertorzó körül. – Rossz nézni, ahogy szerencsétlenkedik! Akkor csinált ez hóembert, amikor én voltam az ENSZ főtitkára.

Cigarettaztak és nézték Takácsot.

– Ha legalább lenne még egy kis piánk! – siránkozott szórakozottan átlépett a kerítésen, és odaballagott Takács mellé. – Na, megy a meló?

– Úgy gondolom, igen – lihegett Takács –, bár be kell vallanom, bizony eléggé kijöttem a gyakorlatból. A legutolsó hóembert... ajaj... már meg se tudom mondani, mikor csináltam.

Jocó bölintott, közben belerúgott néhányszor a hóemberbe.

– Még nem elég kemény – állapította meg szakszerűen –, jobban meg kéne nyomkodni.

Lehajolt és nagy kezével gyúrni, dagasztani kezdte a havat.

– Mit bámultok? – fordult hátra a másik kettő felé, akik már szintén ott strázsáltak. – Gurítsatok össze néhány hógombócot. Vagy sose csináltatok még hóembert?

A két haver egymásra nézett. Káró füttyentett egyet csodálkozva, Füles végigszántott hajkoronáján, ami nála a ta-

nácstalanság jele volt, aztán mentek és görgetni kezdték a havat.

Egy óra múlva már olyan hóember magasodott a tér közepén, akár egy hirdetőoszlop. Az orrának egy fadarabot faragott ki Káró, a szemének meg két kavicsot tettek. Füles a hóember hóna alá nyomta az üres borosüveget is.

– Valami tökfedőt kéne az öregnek – mustrálgatta Jócó –, Füles eriggy, keress valamit!

Takács Gábor levette a kalapját.

– Tegyük fel ezt.

– Na ne marhuljon – nézett rá Jócó. – Akkor maga mit visel?

– Van még otthon egy másik, amit eddig csak ünnepi alkalomkor hordtam. De már úgyis be akartam fogni. Az új kabátomhoz talán jobban is illik majd.

És ráigazította a kalapot a hóember fejére. Aztán nevettek, mert a hóemberen igazán jól mutatott. Tekintélyesen komorrá vált benne, mint egy gondoktól gyötört vállalati igazgató.

– A kis srácok holnap... – lelkesedett Takács Gábor –, a kis srácok nem hisznek majd a szemüknek...

... azt hiszik, a hóember a hegyekből jött, hogy játsszon velük egy darabig... pedig a hóember nem a hegyekből jött... nem a hegyekből... hanem sokkal távolabbról... csak én tudom, hogy honnan...

Levette a szemüvegét és megtörölte a zsebkendőjével. Nézték mind a hárman. És akkor megszólalt Jócó:

– Hány óra van most? Meg tudná mondani?

– Hogyne. Nagyon szívesen – tette fel a szemüvegét Takács Gábor, majd körülményesen elővette a zseborát. Felkattintotta a tetejét. – Negyed tizenegy – mutatta körbe. – Tessék, győződjenek meg róla önök is.

– Nem szükséges – dörmögte Jócó –, magának, fater... elhisszük.

FARAGÓ FERENC

ARCHETÍPUSOK AZ EVANGÉLIUMBAN (II.)

Keresztelő János

(„Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem.” Jn 3,30)

János evangéliumi alakja a *háttérszemélyiség* archetípusa, úgy is fogalmazhatunk, hogy a farizeus ősel-lentéte. Míg a farizeizmus napjainkra felerősödve tovább inkarnálódik, addig a jánosi háttértípus napjainkban egyre nehezebben ismerhető fel. Ennek fő oka az evolu-

cionista alapokra helyezett „siker” mítoszának megjelenése és széleskörű elterjedése. Herbert Spencer az evolúciót társadalmi alapokra helyezte, megalkotva a szociáldarwinizmust, törvényerőre emelte a szent-önzés fogalmát; ezekkel az írmagját is kiirtotta a jánosi személyiségmodellnek, melynek alapjellemezője (archetipikus megnyilvánulása), hogy nem előretör, hanem a háttérben marad, de ezt megelőzően még utat is készít a nála, úgymond nagyobbak. Ez a fajta magatartási attitűd ma már egyfajta áldozatvállalásnak tűnik, holott ez a közösség, az emberi együttélés egyedül üdvözítő alampintája. Önmagam előtérbe helyezése, a talpnyalás és a könyöklés, a taposás, az ilyen-olyan ranglétrán való felfelé törekvés ellentétes a jánosi archetípussal. (Még a „törekvés” szavunk is – a *tör*-ből fakadóan – nyelvünk őslenyomataként őrzi a fogalom destruktív tartalmát.)

A Keresztelő karaktere mind a négy Evangéliumban dominánsan megjelenő, illetve még mélyebbre, az Ószövetségre vonatkozóan, visszamutató. „Egy szó kiált: A pusztában készítsétek az Úrnak útját, ösvényt egyengessetek a kietlenben a mi Istenünknek! Minden völgy fölemelkedjék, minden hegy és halom alászálljon, és legyen az egyenetlen egyenessé és a bércek rónává. És megjelenik az Úr dicsősége, és minden test látni fogja azt; mert az Úr szája szól. Szózat szól: Kiáltás! és monda: Mit kiáltok? Minden test fű, és minden szépsége, mint a mező virága! Megszáradt a fű, elhullt a virág, ha az Úrnak szele fuvallt reá; bizony fű a nép. Megszáradt a fű, elhullt a virág; de Istenünk beszéde mindörökké megmarad!” (Iz 40.3-8)

Keresztelő archetípusának mélységét bizonyítja, hogy Illésig mutat vissza: *És megkérdezék őt az ő tanítványai, mondván: Miért mondják tehát az írástudók, hogy előbb Illésnek kell eljönie? Jézus pedig felelvén, monda nékik: Illés bizony eljő előbb, és mindent helyreállít; De mondom néktek, hogy Illés immár eljött, és nem ismerék meg őt, hanem azt mívelék vele, amit akarának. Ezenképpen az ember Fiának is szenvednie kell majd ő tőlük. Ekkor megértették a tanítványok, hogy Keresztelő Jánosról szóla nékik. (Mt 17.10-13)* Ellentmondásos lenne az Evangélium reinkarnáció felfogásának bizonyítása és cáfolata is, a benne fellelhető ilyen elemek sokkal inkább archetípusos visszautalások, mint a keleti gondolkodásmóddal való azonosságok. Gyurka bácsi egyik Naplója így nyilatkozik mindezekről: *Biztosan állíthatom, hogy Jézus nem vallotta a reinkarnációt. Nincs ilyen nyilatkozata: Ha balgákként viselkedtek a földi életben, újra fogtok születni, s lesz még egy második, s ha nem elég, akkor egy harmadik, negyedik, stb. lehetőségek. Nikodémusnak felülről (anóthen), vízből és Szentlélekből születésről beszélt (Jn 3,3.5-6); nincs is Jézusnak olyan szava, hogy újjászületés; s az egész Újszövetségben egyetlen egyszer sem fordul elő ez a kifejezés. Beszélt viszont Jézus arról, hogy a tüzes szekéren égbe ragadott Illés próféta már el is jött a Keresztelő személyében; tehát csak Illésről mondott ilyesmit, Izraelnek legnagyobbjáról. Volt Izraelben olyan hiedelem, hogy Jézus talán a meghalt Keresztelő János, vagy Illés, vagy valamelyik feltámadt próféta a régiek közül. Ennek azonban nincs köze a reinkarnációhoz, mert olyan személyekre vonatkozik, akiknek nincs szükségük reinkarnációra, mert életük az okosok élete volt: a Keresztelőé, Jeremiásé, vagy a múlt valamelyik prófétájáé. Heródes Jézusban a lefejezett Keresztelőt véli látni, aki Jézusnak kor-*

társa volt; nem reinkarnálódhatott tehát Jézusban, aki a Keresztelővel egy időben született: – hat hónappal volt idősebb a Keresztelő. (Szentivánhavi Napló, 2001. június-július, 16. old.)

Továbbkutakodva az archetípusos elemek sorában megtalálhatjuk még Jánosban az askéta típus ösmintáját: a puritán életmódot, a végtelenségig fokozott egyszerűséget, a természet néha kérges tenyerén való hordoztatást, amely később majd Szent Ferencnél manifesztálódik újra. Életéről a Korán több részletet is közöl, többek között azt, hogy az állatok sem bántották, mert felismerték benne a szent embert. János kemény, határozott ellentmondást nem tűrő személyiség, ha úgy tetszik: forradalmi lelkiületű, bízik a „szérűtakarításban”, egy mindent elsöprő győzelemben. Ez a típus az igazságot tüzi zászlajára, de még valamelyest a szemet szemért jegyében, ám Jézus ezen is túllép. Keresztelő Szent János személyén fordul át az Ószövetség Újszövetségbe, ő még az előző – de már itt van az igazi. A haragvó, igazságszolgáltató, más népeket elpusztító, mindenható Istentől e forrpontra mentén lesz Atya (Abba), a mindenkit magához ölelő, szerető, mindentadó Isten.

A jánosi személyiség fontos szimbóluma még az erkölcsi megingathatatlanságnak is. A Keresztelő igaz prófétaaként emelte föl a szavát az Isten parancsát semmibe vevő tartományi fejedelem ellen, aki elcsábította mostohatestvére feleségét, Heródiást „Mert János azt mondá Heródesnek: Nem szabad néked a testvéred feleségével élned. Mk 6,18). Az, hogy Heródes vétékét János oly bátran megnevezte, elfogatásához vezetett, Mahérusz várába zárták, a Holt- tengertől keletre, ahol Heródesnek pompás palotája volt. Tulajdonképpen ellenfele, Heródiás csak az alkalmat várta, hogy a kellemetlen erkölcsbíró végleg félretegye az útból. Megtalálta a módját, hogy mostohalányának, Saloméának tánca révén egy nagy ünnep boros hangulatában csapdába ejtse a kéjsóvár vénembert, és szörnyűséges ajándékot követeljen tőle: a rab János fejét „Mert maga Heródes fogatta el és vettette vala börtönbe Jánost, Heródiás miatt, Fülöpnek, az ő testvérének felesége miatt, mivelhogy azt vette vala feleségül. Mert János azt mondá Heródesnek: Nem szabad néked a testvéred feleségével élned. Heródiás pedig ólálkodik vala utána, és meg akarja vala őt ölni; de nem teheté. Mert Heródes fél vala Jánostól, igaz és szent embernek ismervén őt, és oltalmazá őt; és ráhallgatván, sok dologban követi, és örömet hallgatja vala őt. De egy alkalmas nap jöttével, mikor

Heródes a maga születése ünnepén nagyjainak, vezéreinek és Galilea előkelő embereinek lakomát ad vala, És ennek a Heródiásnak a leánya beméne és táncola, és megtetszék Heródesnek és a vendégeknek, monda a király a leánynak: Kérj tőlem, amit akarsz, és megadom néked. És megesküvék neki, hogy: Bármit kérsz tőlem, megadom néked, még ha országom felét is. Az pedig kimenvén, monda az ő anyjának: Mit kérjek? Ez pedig mondja: A Keresztelő János fejét. És a királyhoz nagy sietve azonnal bemenvén, kéré őt mondván: Akarom, hogy mindjárt add ide nékem a Keresztelő János fejét egy tálban. A király pedig noha igen megszorodék, esküje és a vendégek miatt nem akará őt elutasítani.

És azonnal hóhért küldvén a király, megparancsolá, hogy hozzák el annak fejét. Ez pedig elmenvén, fejét vevé annak a börtönben, és előhozá a fejét egy tálban és adá a leánynak; a leány pedig az anyjának adá azt. A tanítványai pedig, amikor ezt meghallották vala, eljövének, és elvivék a testét, és sírba tevék.” (Mk 6,17-29).

A KIO tényszerű megállapítást tesz a Keresztelő személyiségéről: „... képtelen fokú Országbéli nagyságról tett tanúbizonyosságot. Maga ad indítást - talán legértékesebb tanítványainak – hogy otthagyják őt és kövessék Jézust” (KIO 97. nm. a.) Ez utóbbi megállapítás a Bokor-közösségek definícióján is túlmutat. Felvetődhetnek a logikai úton jogosnak ítéltető kérdések is: - Miért nem lett Jánosból Jézus tanítvány? – Miért nem a Keresztelőből lett Kéfás? A Szerző efféle választ ad:

1. Nem terhelhette meg Jézus a maga nyájajuhász küldetését János egyéniségével, múltjával (archetípusos „terheltségével”);
2. A Jézus-féle pohár már megtelt;
3. A Keresztelő negyvenéves fejjel aligha tudott volna átlépni egy másféle életstílusra;
4. Míg János „pusztai” jelenség, addig Jézus életvitelében nem különbözik a kisemberek mindennapi életétől;
5. Sorsbéli akadályai is lehettek a dolognak: János börtönbe kerül, majd a hatalom kénye-kedve végezteti fejét;

kerül, majd a hatalom kénye-kedve végezteti fejét;

Sem a személyiségek, sem a személyiségek archetípusai nem izolált térben és időben léteznek, hanem dinamikusan hatnak egymásra. Esetünkben Jézus is hatott Jánosra és János is hatott Jézusra – mégpedig igen erőteljesen.

Ezt veszi észre Bőjte Csaba is, amikor így ír:

Naponta útra kel, bejárja a szülőföldjét, bátran nyíltan szóba áll az emberekkel, meghallgatja őket, vigasztal, bátorít, segít. Egyetlen kérdés, egyetlen gond sem jelent számára akadályt, lendületesen felvállalja azokat és megoldja. Keresztelő Szent János lefejezése, egy-egy kudarc, nem bénítja le, duzzogva nem ül félre, hanem kitartó szívóssággal megy a szeretet útján előre.

Nem gyűjt kincseket, vagyont, nem áll be egyetlen politikai irányzatba sem, szabadon száll, hiszi, hogy jósága, szeretete az egész világot megmozgatja. Egyszóval Jézus él, alkot és szeret, megy előre! Már önmagában ezért a tevékeny, lendületes életéért, én Jézus Krisztus mellé állok.

A hatás-ellenhatás szociológiai, szociometriai aspektusából nézve a két archetípus előfeltételei illetve következményei egymásnak. Az egyikből érthető csak meg a másik és fordítva.

(folytatjuk)

MERZA JÓZSEF

A MATEMATIKA ÉS A KERESZTÉNY GONDOLKODÁSMÓD

A matematikus is térben és időben létezik. Amikor tehát arra vállalkozom, hogy a matematika és a keresztény gondolkodásmód viszonyáról szóljak, helyesebbnek és hasznosabbnak tartom, hogy bemutassam egy keresztény matematikus gondolkodásmódját, amely radikális történelmi átrendeződések hatására alakult ki Magyarországon.

A katolikus egyházhoz tartozom. Életem első harmadának teológiai látásmódját a 30-as évek felfogása határozta meg. Ez a látásmód szembesült a kommunizmus vallásellenes támadásával és változott át a kezdeti passzivitásból aktívvá életem második harmadában, maga mögött tudva a II. Vatikáni Zsinat ösztönző hatását. Minthogy azonban kisközösségben élő ember is voltam, a harmadik húsz évben tapasztalnom kellett a konzervatív belső egyházi tendenciák hatásából eredő nehézségeket és az elmaradt egyházi megújulás miatt a ma feszültségeit is. A következőkben megkísérlem annak felvázolását, hogy milyen szemléletet alakított ki bennem a matematikai gondolkodásmód az idők által hozott elméleti és gyakorlati hitkérdések megoldása vagy legalább értelmezése során.

A rendszeres vallásoktatásban és jó vallási közegben felnevelkedett fiatalember számára nem mindig jelent problémát Isten létének bizonyítása. Ha azonban kifejezetten vallásellenes támadásokkal találkozunk, s ezek a támadások nemcsak elméletiek, hanem egzisztenciát, érvényesülést is érintőek, akkor kellően tisztázni kell önmagunk számára, hogy miként látjuk a teodiceai kérdést. A szentírás nevelkedett ember számára érték Pál apostol kijelentése: „Isten... örök ereje és isteni mivolta, a világ teremtése óta művei alapján értelemmel felismerhetők” (R 1,20), vagy Károli szerint „az ő örökké való hatalma és istensége, a világ teremtésétől fogva az ő alkotásaiból megértetvén megláttatik”. A napi imáját végző hívő szívében ott él a zsoltáros szava: „Az egek beszélik Isten dicsőségét és kezeinek munkáját hirdeti az égboltozat” (19. zsoltár). Az emberiség történelme azonban azt bizonyítja, hogy a csillagoktól fénylő égbolt ugyanúgy ébreszthet magányt is a szemlélőben, s jóakarató tudósok serege nem látja meg a világban megdöntöhetetlen bizonyossággal az isteni kéz nyomát. Igyekszünk megfejteni az „egkek beszédét”, s a bolygómozgás törvényeitől a nagyon távoli csillaghalmazok viselkedéséig sok mindent le is írtunk, de magának az Alkotónak matematikai vagy fizikai bizonyossággal megragadható valóságára nem bukkantunk. Világnézetünk alapján tulajdoníthatjuk ezt a művet Ábrahám vagy Jézus Istenének, a láthatatlan Óriásnak, egy titokzatos Értelemnek, vagy egyszerűen önmagának. Akármelyik felfogást is képviseljük, a természettudományok művelése előrehalad és a Mű újabb és újabb részleteibe hatol bele. A gyakorlat mindaddig azt mutatta, hogy a kutató ember számára Isten létének axiómája felvehető, s akkor ismeretvilága beágyazható egy sajátos szemléletbe. Ez a tudás mindmáig ellentmondásmentes, csakúgy mint az, ame-

lyik az isteni nemlét axiómájára épít. Kemény beszéd ez, amely szent Tamás istenérveinek kritikájától indul, s amelyet a tamási érvek átfogalmazásai (pl. a Maréchal-féle) sem változtat meg. A szubjektíve teljes bizonyossággal megélt hittől nem könnyű eljutni a teológusok mai megfogalmazásaihoz, miszerint a hit kaland, kihívás, a hit bizalommal történő ugrás az ismeretlenbe. Végül is azonban mind önmagunk, mind mások számára fontos, hogy belássuk: Isten léte nem levezethető tétel, hanem axióma. Nem bizonyítható, vagy ha bizonyítható, akkor a bizonyítás nem matematikai vagy fizikai-tapasztalati, hanem egyfajta érvelés, amely – mint minden axiómánál – a tény kézenfekvőségét, elfogadhatóságát, értelmességét, a tapasztalattal nem ellenkezését, bizonyos embercsoport számára közmegegyezéssel való elfogadásra alkalmasságát igazolja. Bármilyen értelmes is a hitünk, bármennyire átfogja emberi életünket a cselekvés és a hűség tekintetében, ma már úgy látjuk, hogy minden megalapozottságában is tartalmaz egy alapvető döntést Isten mellett, Isten javára. E döntés és más kiegészítő döntések meghozatala teszi hitrendszerünket kereszténnyé, amelynek középpontjában Jézus áll, s amelynek tartalma mindaz, ami az ó- és újszövetség, valamint a józan emberi megismerés alapján levezethető, rendszerbe foglalható.

Feltehetjük a kérdést, hogy ha hitünket axiomatikusan tekintjük, nem gyengül-e meg ezáltal, nem válik-e világivá, nem foszlik-e szét? Válaszolok. Minthogy az axiomatikus felépítés csupán ismereteink elrendezését jelenti, de maguk az alaptételek mélységesen transzcendens kijelentéseket fogalmazhatnak meg, azért a világiasságtól nem kell félni. Inkább azt kell megkérdeznünk, hogy rá lehet-e tennünk az életünket valamire, amiről tudjuk, hogy a szó logikai-matematikai-fizikai értelmében véve nem bizonyított állítás? Azt hiszem, sokunk élete erősíti meg azt, hogy lehet. Hiszen az axióma, ami mellé álltunk, nem hihetetlen, ellentmondásos valami. Nagyon sok okunk van arra, hogy feltételezzük. Beszélni tudunk arról, hogy miként jutottunk el hozzá akár a hagyomány, akár szubjektív meglátás, a szív érvei, akár bizonyos egyéb tények meggyőző ereje következtében. Vagy éppen azért, mert más feltételezés nem látszik elfogadhatónak. Az is lehet, hogy elsődlegesen nem maga az axióma mozgat minket, hanem azok a fontos következmények, amik belőle adódnak. Talán nem feltétlenül Isten elvont léteire gondolunk akkor, amikor nemet mondunk az erőszakra, a háborús emberölésre és igent mondunk az irgalomra, a békeességteremtésre, a felebaráti szeretetre és az emberek szolgálatára, bár ez az alaptétel áll mindezek mögött.

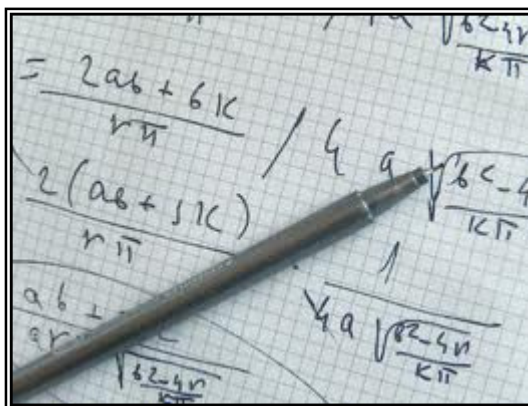
Melyek e szemléletmód előnyei? A legfontosabb talán az, hogy új szemmel tudunk nézni mindarra, amit hittankönyveink tartalmaznak. Észre vesszük, mik azok a pontok, amelyek alapkö jellegek. Amelyek pilléreként emelkednek ki az ismeretlenség homályából, támaszt adva építkező gondolkodásunknak. Ebben a felfogásmódban megértjük azokat, akik hitüket más evidenciákra építik, s ugyanolyan intellektuális becsületességgel élnek meg hitrendszerüket, mint mi szeretnénk. A világot egyetemes kinyilatkoztatásával elárasztó Istenből a térbe és időbe ágyazott ember más és más alaptényeket ragadott meg és fejezett ki a rendelkezésére álló fogalmi és kultikus eszközökkel. Van tehát mód a különféle vallások megértő párbeszédére s arra is van mód, hogy egy hitrendszeren belül ekvivalens axiómarendszerek segítségével új vagy más igényeknek megfelelő tant fejlesszünk ki.

A hit tehát a Lélek, a lelkiismeret által megvilágosított értelem révén kutatható tudománnyá válik. Alkalmazhatók lesznek azok a módszerek, amelyek a tudományok művelése által birtokunkba jutottak. Az Isten által teremtett világ ugyanis profán területeken is kezünkbe adhat olyan módszereket, amelyek par excellence teológiai megfontolásokban is alkalmazhatók. A komplementaritás elve nemcsak a fizikában hasznos, de kezelhetővé teszi Jézus istenemberségének fogalmát is. A teológia ebben a felfogásban sokszínű, változatos tudomány lehet, amely különféle megvalósításokban, modellekben fejtheti ki ugyanazon alaptételek világát. Ugyanazt kívánhatjuk meg a teológiai rendszerektől, mint bármely axiomatikusan felépített tudománytól: alapjai legyenek ellentmondásmentesek, a lehető legteljesebbek, s a pontos elme igényelheti a posztulátumok függetlenségét is. Alaptételeink egyszerűsége nagy előny az elfogadhatóság szempontjából, másrészt a rendszer kritikai átvizsgálása mindig időszerű, hiszen a tükrösen és homályosan látó ember olyasmint is lefektethet alaptételként, ami később nem állja meg a helyét, zavart okoz. Ami elvileg másként is lehet és ha másként van, attól még nem rendül meg a hitrendszer. Ami régi, az nem feltétlenül időtálló. Gondoljunk az euklideszi posztulátum tagadása által megnyílt új világ szépségeire.

A jó axiómarendszer nem definíciókból áll. Éppen azért fejlesztettük ki mind a matematikában, mind a fizikában az axiomatikus tárgyalásmódot, hogy megszabaduljunk a definíciók láncának véget nem érő sorozatától. A geometria klasszikus megalapozásában nem mondjuk meg, mi a pont vagy az egyenes vagy azt, hogy mit jelent illeszkedni. Ehelyett tényeket fogalmazunk meg, amelyekben az emberek valamilyen oknál fogva egyetértenek. Ha fel tudunk sorolni elég sok ilyen tényt, akkor kész a tudomány, az alapelemek és az alapösszefüggések meghatározottá váltak. Azt szoktuk mondani, hogy a felsorolt axiómák – mint alaptételek – implicit módon definiálják a bennük szereplő alapfogalmakat és alapösszefüggéseket. Vajon nem kínálhatják-e fel a matematikusok ezt a tárgyalási módot a teológusoknak? Hiszen ki az, aki definiálni tudná Istent? Ki az, aki értelmezni tudná a Lélek hatását az emberben? S ebbéli törekvéseink során végül is eljutnánk-e az ember üdvösségét alapvetően meghatározó teendőkhöz? Nem keverednénk-e bele különféle filozófiai segédeszközeink miatt nehéz szellemi állóharcokba? Ma is itt van Jézus isten-ségének problémája, amelyet elődeink inkább erőszakosan mint érveléssel oldottak meg, tehát ma is kísért. Nem lenne előnyösebb hitünk felépítéséhez világosan megfogalmazott jézusi mondatokat használni? Az irgalom vagy megbocsátás precíz értelmezésének elmondása helyett nem lenne célszerűbb kereszténynek tekinteni azt, aki helyesli az irgalmas szamaritánus vagy a tékozló fiú apjának magatartását? Nem lenne-e jobb azt tekinteni kereszténynek, aki az igazságos háború pontos meghatározása helyett egyetértene Péter kardjának hüvelybe visszatolásával, vagy a másik orca odafordításával? Én ugyanis hiszek az axiómák implicit definiáló erejében, hiszek abban, hogy elég sok jézusi kijelentést egymás alá írva, e tételek egyenletrendszere egyértelműen meghatározza a benne lévő fogalmakat. Olyasmint, mint sze-

retni, hinni, szelídnék vagy alázatosnak lenni és így tovább. Ez egészséges, mindenki által átlátható fundamentalizmus lehetne.

Mindent még így sem lehet kielégítően meghatározni. Hiszen mi egy axióma? Mi a benne foglalt tétel? Egy mondat Istenről, emberről, a valóságról és ezek vonatkozásairól. Ki állíthatná, hogy ha Isten több mint a világ, akkor képesek vagyunk adekvát mondatokat mondani róla? Ha hiszünk a megismerésben és hiszünk abban, hogy a Lélek egyre csak vezet minket a teljes igazság felé – ugye ezek is axiómák? –, akkor bízunk abban, hogy mondhatunk igaz állítást Istenről – pl. Isten szeret – de ez még nem minden. Ebből az alapvetően fontos, hogy a gyűlölet világát kizáró axiómából sok minden levezethető, de nem minden. Ha Isten végtelen, akkor még további axiómákra, Isten más vonatkozásait felfedő vagy posztuláló axiómákra van szükség. Az Istent leíró axiómarendszer talán végtelen hosszú tételsorozat, végtelen sok egyenletből álló végtelen sok ismeretlent tartalmazó rendszer. Nem tudom. Azt viszont tudom, hogy ha van értelme a vallási kutatásnak a Lélek vezetése alatt, ha van jövője a profetikus meglátásoknak, a vallási zsenik intuitív felfedezéseinek, akkor az éppen ezen axiómarendszer minél teljesebbé tételére irányulhat. Abban eléggé biztos vagyok, hogy az etikai axiómarendszer teljes és meghatározott, de hát a teológia nemcsak morálisból áll, és Jézus elkezdte az Isten világaról szóló egyéb tételek felírását is. Persze egészen világos, hogy itt nagyon nehéz helyzetben vagyunk, mert ő látta és hallotta az Atyát s velünk ez egészen másként van.

Minden axióma, mint tétel, a teljes szélességében felfogott valóság egy vetülete. A vetület megfogalmazásakor nemcsak információ-

elméleti gondjaink vannak amiatt, hogy megismerésünk torzult, zajos, ki-kimaradozó, de szemantikai kérdések is felmerülnek, hogy miként mondjuk ki a kimondhatatlant. Hogyan mondjuk ki időben azt, ami időtlen? Ezenkívül egyéb jelenség is mutatkozhat, amit egy egyszerű példával tudok megvilágítani. Ha a síkon egyenesen álló térbeli gúlát az alaplap síkjára vetítjük, akkor négyzetet kapunk. Ha oldalról nézzük, háromszöget látunk. Ha nincs érzékünk arra, hogy megértsük: különböző, egyébként jogosult nézőpontokból kiindulva egyazon, teljesebb valóság másféle képet nyújt, akkor nincs mód sem a teljesebb megismerésre, sem a megismerő emberek közti alkotó párbeszédre. Kellő számú kétdimenziós vetületből akárhány dimenziós téralakzat egyértelműen rekonstruálható és beszélhetünk annak mindenféle geometriai tulajdonságáról. Miért ne lehetne a mindennél több Isten időben, térben, kultúrában, emberi karakterben lévő vetülete a csak egy szempontból nézni tudó ember számára teljesen különböző, érthetetlen, tehát idegen, tehát ingerlő, tehát agresszív tagadásra ösztönző? Ezért ahelyett, hogy az egysíkúan megismerő emberek a maguk egyetlen

igazát, egyébként igazát, csaknem teljes igazát védve szemben állnának egymással, nem lenne a végtelen Isten teremtményeihez illően nagyvonalúbb és ezért beláthatatlan szépséget és érdekességet kínáló feladat megvizsgálni azt, hogy túl a kifejezésbeli nehézségeken és a vetületeken, az információs gáton, vajon nem ekvivalens axiómarendszerek darabjait tartják-e kezükben a megismerő felek? Ha van értelme a vallási kutatásnak, akkor ez biztosan az egyik.

A matematikus képzelő ereje jó segítség ebben. Mi tudunk Bolyaival a „semiből egy új, más világot” teremteni. Képzletünk egyforma gyorsasággal futja be akár a végtelen dimenziós tereket is. Halmazokat konstruálunk egy „legyen” kimondásával, és ezekben a halmazokban olyan tulajdonságokat fedezünk fel, amelyek mások a véges világokban lévőkhöz képest. A rész „ugyanakkora”, mint az egész, a három „ugyanannyi”, mint az egy. A számosságok világa kézenfekvővé teszi a véges gondolkodás számára paradox vagy ellentmondásos kijelentéseket is. A halmazelméleti beszédmódhoz szokott ember fülének nemhogy nem idegenül, hanem nagyon is természetesen cseng Jézus fogalmazásmódja: „te én bennem, Atyám, és én te benned... én ő bennük és te én bennem”. Csupa valamilyen értelemben vett tartalmazási reláció, amelyek egyidejű fennállásából az Atya, Jézus és a tanítványok sajátos egysége, azonossága következik. Jézus szerette a relációkban való kifejezés-módot. A szeretetnek szimmetrikusnak, a hirdetésnek tranzitívnek kell lenni. Egy szó mint száz, nagyon logikus és strukturálisan megalapozott az evangéliumi közlések és cselekvések világa. Ez nem merő racionalizmus, hiszen a relációk mélyén több van, mint világi okoskodás, hideg emberi önzés, száraz spekuláció. Az evangélium egyszerre racionális és balga módon irracionális, mert logikus, s ugyanakkor a világ számára abszurd, mert követi a keresztre feszülni tudó szeretet önfeláldozó logikáját. Ez a látszólagos abszurditás azonban értelemmel megragadható, igazolva, hogy az értelem a Lélek ajándéka, amely nélkülözhetetlen a helyes cselekvéshez.

A teremtő matematikusnak azonban nem szabad elbízni magát. Világai, amelyeket létrehoz, gyakorta csupán a szellem világában léteznek, a való világ csak kiindulási alapot adott megszerkesztésükre. Analógiák alapján általánosítunk, s bár elménk otthonosan mozog a létrehozott struktúrákban, tudnunk kell, hogy létük nem biztosan valóságos. Azt is tudjuk, hogy e szellemvilágok milyen összefüggései milyen értelemben jelentenek kézzelfogható tényeket a valóságos világban. Tudjuk, hogy nincs komplex ellenállás s mégis a nem létező komplex mennyiségeket hívjuk segítségül, hogy általuk a nem komplex valós világ fogható-mérhető eredményeihez jussunk. Tudnunk kell beágyazni a valóságot egy tágabb világba s azt is tudnunk kell, hogyan közlekedjünk a két világ között, hogy hasznos eredményekhez jussunk. Minden kibővítés helyes, ha benne felfedezések jöhetnek létre, s e felfedezések visszavetítései helyes, új, ellentmondás nélküli eredményt adnak a kiindulási struktúrában.

A hit világa szintén számos lehetőséget kínál szellemi konstrukciók létrehozására. Az álmok, révületek, az elragadtatott meditációk, szenvedélyes látomások, meg-

világosodások, kinyilatkoztatások azonban bőséges anyagot adnak nemcsak a józan hit, hanem mítoszok létrehozására is. Korunkban széles választékát láthatjuk a transzcendencia felé törő embernek felkínált vallásoknak, gyakorlatoknak, terápiáknak. A matematikus türelemmel figyeli a más struktúrákat, más módszereket s arra figyel, hogy elfogadhatók-e ezeknek a mindennapi életre vonatkozó valóságos vetületei, az életet, a felebaráti szeretetet szolgálják-e vagy sem. Az emberiség sok helyt, sokféle alapgondolatra épít teológiát. A matematikus értékeli ezt, hiszen maga is rendszerekben gondolkodik. Értékeli a dogmatizmust, hiszen axiómái, definíciói, lemmái és tételei világában mindennek pontosnak, következetesnek, szilárdan megalapozottnak kell lenni. Ugyanakkor, dogmaellenes is abban a magatartásában, amellyel állandóan kritikus szemmel figyeli tudománya alaptételeit, azok érvényességét, a valóságnak való megfelelőségét. Hiszen az ő eszközeit kéri kölcsön a fizikus, amikor modellt alkot a természeti jelenségekről. A jó matematikus nem tudja szétválasztani gondolkodásában a csak matematikát a csak fizikától. Ezért állandóan ellenőrzi eszközeit és tudását. Hisz alaptételeiben és nem is hisz bennük. Ez nem ellentmondás, hanem a mindennapos keresés gyakorlata, amelyben a tegnapi dogmák, a mai kritika, a holnapi intuíció vagy felfedezés segít egy új rendszerhez. „Szüntelenül lobog főnixvilágunk” – írta a fiatal Babits. Ahogyan kibontakozik a fejlődő-gomolygó világ, úgy kell követnie azt változó-alakuló-fejlődő ismeretvilágunknak is. Szabad lenne-e felajánlani ezt a gondolkodásmódot a teológiának? Lehetne-e a teológia is egy alakuló-fejlődő-önkritikus tudomány? Ahol bátran tenénk kérdőjelet a tegnapi dogmák mellé, megnézve, van-e érv a fenntartásukra, alaposak voltak-e korábbi nemzetékek megegyezései, következtetései? „Atyám szüntelenül munkálkodik” – mondta Jézus. Akar-e a teológus részt venni ebben a munkálkodásban, vállalva azt, hogy új és új módon fogalmazza meg hitét, vagy tekintélyének féltéséből mereven ragaszkodik az egyszer kimondottakhoz? A természetnek nem abban van az ereje, hogy örökké zöldék a fák és mindig süt a nap, hanem abban, hogy évszokról évszakra váltja ruháit a mélyebben lakó lényegesebb erők következtében. A teljességben gondolkodó matematikus és fizikus ezeket a belső erőket kutatja és bármikor hajlandó elvetni esetleg egész élete árán létrehozott művét a teljesebb igazságért. Elvetettük a geocentrikus világképet, a newtoni mechanikát, az éterelméletet vagy a flogisztoneleméletet, s holnap talán a kvantummechanikát pótoljuk egy teljesebb leírással. Mindezt sohasem tekintjük tragédiának, mert biztosak vagyunk abban, hogy van valóság és erről a valóságról többet tudhatunk meg az új felfogás révén. Tiszteljük a régi elméletek megalakotóit csakúgy mint az újak megálmodóit. Ez a tudomány bársonyos forradalma s ezt szeretném ajánlani a teológiának is. Aki hisz a valóságosan létező Istenben, az bármikor kész új módon megközelíteni őt.

Dinamikus teológiára van szükségünk, dinamikus fejlődő rendszeralkotásra. Vajon nem sokszínűnek teremtette-e meg Isten a világot, amelyben nagy alaptörvények erőteljes hatására jönnek létre új és új jelenségek? A zsidó gondolkodás lemondott a teológiai rendszeralkotásról, maradt csupán alapvetően a Tóra és annak magyarázatai a bölcs rabbik interpretációjában. Ámde rejtve ez is tartalmazza a gondolkodás rendszereit, csupán egyetlen globálisan előírt katekizmus helyett lokális, bár igen fontos alapelvekben megegyező

elméletek rendszerét hozza létre. A zsinagógában bármely hívő zsidó előterjeszthette látásmódját, az Írás alapján megszületett egyéni teológiáját. Vajon nem erre van-e szükség a keresztény gyakorlatban is, hogy a legutolsó hívőig bárki elmondhassa, mi él benne Istenről, s akkor – miként a harmonikus analízisben – sokféle egyszerű rezgésből kialakul a kor sajátos dallama Istenről. Az összetevő hullámok egyéni vetületek, s mindegyik vetület fontos a teljességhez, ahhoz, hogy a szuperpozíció létrejöjjön. Az egészen apró rezgések is benne élnek abban a vonalban, ami a kor teológiája. Isten nem a konstans függvény barátja, ő azt akarja, hogy a rá figyelő emberekben keltett rezonanciák eredőin át új és új formában haladjunk felé.

Ez a század nagyon sok változást megért, nagyon sok tapasztalatot szereztünk. Az évezred vége felé rengeteg tennivaló gyűlt össze. Keressük az utakat és eszközöket a gazdaságban, a Politikában, a teológiában belföldön és az egész világban. Korábban sokan elvesztették bizalmukat hitekben, elméletekben, generációkban, intézményekben. A bevezető sorokat olvasva valaki konkrétabb észrevételeket várhatott volna ettől az írástól. A távolsgártartás azonban időnként nagyon fontos. Szeretném azonban tanúsítani, hogy megfontolásaim nagyon sok mindennapi eseményből, küzdelemből jöttek létre. Látványos elvontságuk abból ered, hogy megpróbáltam felülemelkedni az egyedi eseteken. E pár gondolattal ki akartam fejezni bizalmamat a kereső emberben akkor is, amikor a legbonyolultabbat, a legerrejtettebbet, Istent keresi, s rá akartam mutatni arra, hogy kétséggel és bizonytalansággal terhes korunkban is lehet lelkiismeretesen élni bármely egyházban. Ha az egyházat nem örökre meghatározott dogmatikus köszobornak tekintjük, hanem inkább szociológiailag egy-egy vándorló közösségnek, amelynek tagjai történelmileg összetartoznak, és időben haladva beszélgetnek egymással és más közösségekkel múltból és jelenről s mindebben Istenről, akkor értelmessé és szabaddá válik az élet és a hit, érdemes közösséget formálni és egyházhhoz tartozni.

Matematika ez? Nem, hanem egy szakmájának nagyon sokat köszönő matematikus néhány, messze nem teljes gondolata világról és hitről, a teológia tudományáról.

(Elhangzott a „Tudomány és Teológia” című konferencián. Debrecenben, 1993. július 10-én.)

ZSOMBOK GYÖRGY

ARANYOSAPÁTI: PROBLÉMÁK IS VANNAK... ..

Nem mennek a dolgok

Pista arcán az első pillanatban látszott, hogy gondjai vannak. Ezek egészen pontos mibenlétét nem sikerült megtudnom: részben a kamasz fiúkkal kapcsolatosak, részben a közösségek 'szokásos' emberi oldalai: van pletykálgatás, irigykedés, önzés, stb. itt is (magam is tapasztaltam), s egyéb is - ld. alább.

Az igazi segítségről egy mozzanat

Ez alkalommal levittem egy gyerekágyat (Pálinkásék 'csodatermő' pincéjéből) és egy járókát (Molnár Laci

adománya) - mindkettőt Harmat Jóska hajtotta föl. Átadtuk, de arra sajnos nem volt időm, hogy az összeszerelésben segítsék. Ez nagyon fontos lett volna - mert nagyon valószínű, hogy nem tudnak megbirkózni az egyik esetben meglehetősen bonyolult elemek összeillesztésével, s ráadásul egy csavar is valószínűleg elveszett. Egy ilyen, együtt-szerelés ugyanakkor jó alkalom a barátság elmélyítésére és a valós problémák kibeszélésére, tisztázására. Komoly lelki beszélgetések indulhatnak el (ezt a közösségi ház villanyszerelésénél is tapasztaltam).

Következő alkalommal igyekszem 'ellenőrizni' a járóka és a gyerekágy állapotát.. .. (mielőtt még esetleg eltűznék!)

Kevesen voltak

Ez alkalommal szombat-vasárnap voltam ott, s csak Aranyosapátiban volt istentisztelet (Ópályiban péntekenként tartják). Nagyon kevesen jelentek meg:

- Almaszedés van, három-hat napos idénymunka, ha kihagyják, nincs pénz és 'elfeledkeznek' máskor is a nem-jelentkezőről - magyarázta Zsuzsi és Kati (a narancsszínű virágos oszlop mellett, jobbra a 3. sorban ülnek egymás mellett).

- Betegség is van - folytatta aztán Pista, a gyülekezet egyik oszlopos tagját Balog Sanyit tíz napja vitték kórházba - hasnyálmirigy-gyulladásával meg is operálták.

A fia és unokái szokták a zenét „szolgáltatni”. Balog Sanyi fia, ugyancsak Sanyi, ül a jobb első sorban fejét a kezébe támasztva.

Egy iskolai verekedés és következményei

Pista egyik fia összeverekedett az iskolában egy másik, ugyancsak cigány sráccal - mire a srác szülei és a rokonság jó része megjelent Pistáék háza előtt, mint kiderült 'muníciót'

is hoztak magukkal (vascsövek, dorongok,

(ifj.) Balog Sanyi és fiai zenekara - jobbra a dobnál is Balog ül, stb., - úgy tűnik, hogy nem Pista fia húzta a verekedésben a rövidebbet).

Pista próbálta megmagyarázni nekik, hogy ez nem elintézési mód, de sajnos cigányútra mentek az indulatok.. Végül ki kellett a rendőrséget is

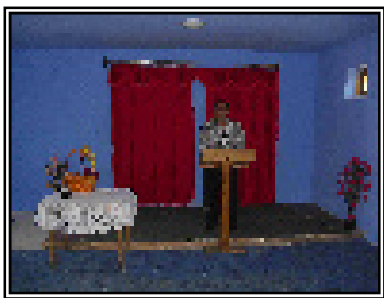
hívni, többször is. A rendőrök ismerték Pistát, tudták, hogy

mit tesz és hogyan - megnyugtatták, hogy nem lesz baja, de hát ez sajnos soha nem biztosítási kérdés... S mivel a rokoni szálak erősek, ez a konfliktus is visszatartott jó néhány gyülekezeti tagot az istentisztelettől. Érthető Pista komorsága.. Pista jó hírére jellemző, hogy múlt alkalommal - este Aranyosapáti felé tartva elhaladtam a járórkocsi mellett - Pistáékat vittem haza Aranyosapátiba - , amely látva, hogy visszafelé jövök Gyürebé a szállásra, utánam jött, leállított és igazoltatni kezdett: hol jártam, kinél, stb.? Mondtam Jóni Pistát - mire az igazoltatást megszakították és üdvözlőket küldték neki.. ..

Betegség otthon is

Anikónak három napja a bal bokája körül jelentkezett egy éles fájdalom, alig bírta járni. Nem dagadt meg, nem sérülés - majd szerencsére a trombózis lehetőségét is kizárták. Végül azt állapították meg, hogy egy fejlődési csontrendellenesség miatt a bokacsontja elcsúszott a helyéről (?!). Kissé javult az állapota, de még mindig nagy fájdalmai vannak.

A szerdai asszonykör múlt alkalommal el is maradt (a gyerekfoglalkozással együtt), de szombaton Pista már hirdette, hogy ezen a héten (szeptember 28-án, szerdán) meg lesz tartva.

Néhány pozitív apróság is akadt:

Ópályi gyülekezeti házban is lett dobogó, szó- és egyszerű, de rendes székek

Anikó korábbi 'konyhája' étkezővé alakult, a konyha pedig - a konyhába költözött. Beteglátogatás: meglátogattuk a fehérgyarmati kórházban Balog Sanyit, és a gyülekezet egy másik betegét is, Jenő 'bácsit' (Jenő bácsi a szűk családdal).

Ezek a beteglátogatások nagyon fontosak: számon is tartják, hogy a 'pásztor' elment-e a betegekhez, imádkozott-e értük? Pista mindig elmondja, hogy ő szívesen imádkozik, de az az igazi, ha együtt imádkoznak vele a rokonok a betegért.. .. Ez így tanítási alkalommá is válik - mert sok rokon itt és így találkozik először az imádkozás fogalmával és hall úgy Istenről, mint lehetséges és fontos élet-tényezőről.

További kérések és problémák:

- Jön a tél és kályhákra van szükségük: Pistáéknak is és az ópályi házba is - legalább három kellene.

- Pistával sokat beszélgettem arról, hogy itt az ideje elkezdenie a termelőszövetkezet építését, hogy legyen mit fejleszteni és esetleg legyen miből - egy kicsit - jobban élni. Részemről ragaszkodtam ahhoz, hogy ne valami nagyot csináljon (pénz amúgy sem lenne rá), hanem azt kezdené el fejleszteni, amiben kezdetben megállapodtunk: a nyúl- és tyúktartást, s előkészíti a tavaszi kertészkedést: retek, bab, borsó, répa, petrezselyem, paradicsom, paprika, cékla, tök. Ásót-kapát-gereblyét kell venni.

- A VAK-ok egyik, erre vonatkozó támogatása szerintem eddig beleolvadt Pistáék pénzébe és a gyülekezeti házba (havi 25 eFt), igyekszem rávenni, hogy ezentúl 'szigorúbb pénzügyi fegyelem' legyen - a siker parányi reményével.

- A havi gyülekezeti adományok mértéke Aranyosapátiban 3-5000 Ft, Ópályiban nem éri el az ezret - nagyon lassan ugyan, de növekedő. Az önfenntartás azonban még messze van.

- Pistát egyre jobban foglalkoztatja a jövő (ez azért pozitívum, mert tapasztalataim szerint egy cigányember általában ilyen hosszú távlatlaltal nem foglalkozik): egy fél év eltelt a támogatási időből, a következő egy év, amennyire emberi szempontból lehetséges - biztosított, de hogyan lesz a folytatás? Egyelőre csak azzal 'biztattam', hogy ezen idő alatt neki éppen ezen kell dolgoznia: a folytatás biztosításán. ..

DÓRY ISTVÁN

NÉHÁNY SZÁZ VAGY NÉHÁNY EZER FORINT ELÉG A KÖRNYEZETVÉDELEMRE...

Ez a provokatív cím magyarázatot kíván. Akkor hát miért kell milliárdokat fordítani a környezetvédelmi feladatokra? Ha ennyi pénzt találtunk, gyorsan költsük el... A mondat pedig igaz, csak be szeretném fejezni: Néhány száz vagy néhány ezer forint is elég a környezetvédelemre...

...ha a környezetrombolásra nem költünk néhány száz vagy néhány ezer forintnál többet

Ennyi kis pénzből lehetne egy kidőlt fát pótolni, madarakat etetni, ennyi kellene a hulladékválogatás népszerűsítésére, ha egyébként tényleg hajlandók vagyunk a hulladékokat EU-módra szétválogatni. De természetesen nem elegendő pár forint, ha sok forintot költünk környezetszennyezésre, ha vásárlásunkkal megrendeljük a károkozást is.

Csomagolás

Kezdjük talán a csomagolási hulladékokkal: A legtöbb „modern” csomagolás 20-30 Ft-ba is belekerül, az alu-doboz még többre is. Könnyű belátni, hogy nem túl jól járunk, ha olyan üdítőket, melyek önértéküknél drágább, eldobó csomagolásban vannak, még a haszonnal és szállítással is növelt áron veszünk meg. Egy kis környezetszennyezés a beltartalomban is van, nyilván nem a vízben, de a kémiai aromákban, a gyártási melléktermékben annál inkább. S ha még azt is átgondoljuk, hogy a legtöbb áru esetében még az egyszer használatos csomagolások is védőcsomagolásban, rekeszben, dobozban, kiakasztható tartóban vannak, akkor félok, hogy a mikor a pénztárnál fizetünk a számla nagyobb részét fogja kitenni a bevásárolt környezetszennyezés, és csak kevesebbet az, amiért bementünk a boltba.

Végül is az a helyzet, hogy ha környezetvédő életmódot élünk, és nem vásárolunk sok felesleges dolgot, túlsomagolt, agyonfeldolgozott árukat, akkor inkább néhány száz vagy néhány ezer forint megtakarításunk keletkezik havonta a környezetvédelemből, amit becsületesen félre is tehetünk, és talán éppen a környezetvédelemre fordíthatnánk. (Ha az árukon megtakarított összeget pl. nyaralásra tesszük félre, azzal csak elodázzuk a fogyasztásunkat/szennyezésünket, ami azért nem olyan pozitív.)

Autógyártás

Még az autógyártás sem 100 %-ban környezetszennyezés. A vas alkatrészeket újra lehet olvasztani. Sok műanyagalkatrészből műanyagöntvényeket készítenek, igaz újból autót azt nem. Az üveg is újrahasznosítható. A kocsibelső különböző anyagai azonban leginkább a szemétre kerülnek, és az akkumulátor is nagy szennyezést okozhat, ha nem a feldolgozó helyre kerül. Nehéz megbecsülni, hogy egy autó több millió forintos árából mennyit költünk környezetrombolásra, az azonban bizonyos, hogy nem csupán néhány százat.

Nem ilyen rózsás a helyzet a benzinnel. A kipufogógáz vizsgótartalmán kívül minden egyéb csak csupa környezetszennyezés, a hő, a CO, CO₂, a nitrogén-

oxidok a sokféle bűdös és rákkeltő vegyület. Ezeket a szennyvezéseket mind a benzinkútnál rendeljük meg, azonban a helyreállítást korántsem fizetjük ki ezzel - ami meg is látszik egy forgalmas út környékén. Durván azt lehetne mondani, hogy ugyanannyi száz vagy ezer forintot, mint amennyit a benzinkútnál hagyunk, be kell tennünk egy perselybe is, hogy abból fákat, közegészségügyi kiadásokat, utcák tisztítását finanszírozzhassuk. Ennek nagyságrendje azonban még a nagyon szerényen autózó családoknál is meghaladja a havi néhány száz vagy néhány ezer forintot.

Mezőgazdaság, szolgáltatások

Amikor élelmiszert vásárolunk elsősorban azért szeretnénk fizetni, ami táplál bennünket: ezek természetes anyagok, a Nap fényenergiáját tartalmazzák szerves formában. A mai mezőgazdaság azonban sok fosszilis energiát is felhasznál (műtrágyák, gépek, vegyszerek formájában), s így amit megveszünk, az már környezetszennyezést is tartalmaz. Talán nem sokat, de mivel táplálkozunk folyamatosan kell, ez a szennyezési költség is tetemes összegre rúghat. Még ha csak szolgáltatásokat veszünk igénybe, akkor is megrendelünk szennyezéseket; nyilván nem azzal, hogy a fodrász csattogtatja az ollóját, hanem azzal, hogy a pénzből a.) munkahelyet teremtünk - ez jó, b.) a fodrász csupa olyasmire fogja elkölteni, ami szintén szennyezést tartalmaz: élelem, benzin, falazó blokk, kamat, villanyáram stb. A helyzet csak akkor változna meg, ha az egész társadalom szennyezési szintje csökkenne, vagy esetleg előnyben részesítenénk a szerényebb, szelídebb életmódú, gyalogos fodrászokat.

Összességében az a gond, hogy tízezer forintokat költünk környezetszennyezésre havonta, és nem teszünk félre még néhány száz vagy néhány ezer forintot sem ennek jóvátételére. (Megj.: Az állam az adónkból azért félretesz ilyen célokra, mégpedig fejenként és havonta kb. ezer forintot; ez a környezetvédelmi költségvetés. De minthogy beláttuk, hogy a környezetszennyezésre ennél többet költünk, „modern” életvezetéssel akár nagyságrendileg is többet, ez az összeg inkább jelképes és elégtelen.) Gondolom, nem örülnénk, ha az állam holnap „bejelentené”, hogy ezentúl havonta tízezer forintot szeretne legombolni rólunk - gyermekeink után is - a környezet rendbetétele érdekében, ezért csak egy megoldást látok: csökkenteni a „környezetszennyezési kiadásokat”, hogy megvalósuljon a címben szereplő mondat. Vagy élelőbbben megfogalmazva: „Győződj meg arról, hogy nem költesz többet környezetszennyezésre havi ezer forintnál (villany, kamat, falazó blokk, benzin, élelem, csomagolás stb. megfelelő része), és akkor a környezetvédelmi költségvetés meg fog birkózni a maradék szennyezéssel!” Még akkor is jó, ha félreteszünk néhány száz vagy néhány ezer forintot faültetésre, madáretetésre, környezetvédelmi akciókra.

GDP vagy Mosolyindex

De még így is marad egy bökkenő, nevezetesen az, hogy akkor szegénynek fog látszani az ország. A GDP ugyanis azt méri, hogy milyen sok villanyt termelünk, mennyi sok benzint vagyunk képesek megvenni, egyre nagyobb házakban lakunk-e, s elegendően sokat keresnek-e a csomagolóanyag gyártó cégek rajtunk. Ezeket mind összeadják, és kimutatják a GDP-t. Ha valahol kettétörök egy tankhajó, vagy cián kerül a Tiszába, akkor még az elhárítási költségeket is összeírják, és azt is hozzáadják a GDP-hez. Hurrá, gazdagabbak lettünk! De jobbak nem. Az üzlet, az GDP, ha eladjuk a Balatont, egész kempingeket, egész falvakat külföldi turistáknak; de az

nem növeli a GDP-t, ha emberek százai jól érzik magukat nomád táborozással, úszva, evezve, maguknak főzve a Tisza, a Bodrog vagy a szigetközi Duna partján. Ehhez csak tiszta víz kell, ez túlságosan ingyen van. És nem adjuk hozzá a GDP-hez azt, hogy hány ember érezte jól magát és mennyi fogyasztáscsökkenést értünk el vele.

De talán, ha a Mosolyindex-et bevezetnénk... A „nagy népek fiai” biztosan büszkének lennének, hogy mennyire elégedettek, mennyire jól élnek. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy végeztek ilyen felméréseket, és az derült ki, hogy az USA-ban egy emberöltő alatt 10 %-kal csökkent(!) azok száma, akik magukat elégedettnek vallották, miközben a GDP 2-szeresére nőtt. De hiszen korábban is tudtuk, hogy a pénz nem boldogít. Hogyan lehetne forintosítani a mosolyindexet? Két kérdéssel keresném meg a Föld minden lakóját. Tessék mondani Ön elégedett, jól érzi magát, boldog? Bizonyosan sok igenlő válasz érkezne, a *keep smiling*-típusú országok még nemzeti versengéseket is folytathatnának az első helyek megszerzéséért. Csak a nagyon szegény országokban nem volna igazán mosolyognivaló. De a második kérdés már arra irányulna, hogy „Ön mennyit tudna nélkülözni a GDP-jéből úgy, hogy nem fagy le a mosoly a szájáról”. És bizony még így is maradnának mosolygós országok, önzetlen emberek, mert tőlük megy előre a világ. És e derűs segítőkészségben megmutatkozna az országok igazi gazdagsága.

((Ezt az utolsó bekezdést teljesen zárójelbe teszem, de titkon remélem, hogy a cenzúra nem húzza ki. ...és akkor ezt a mosolyogva is nélkülözhető gazdagságot rögtön el is kérném, és Dél-Amerikában oktatásra, Indiában családtervezésre, Afrikában betegségmegelőzésre, Amerikában békére nevelésre, Kelet-Európában környezetvédelemre, Nyugaton pe-

dig szerény-életmódra-tanításra költeném. Vagy fordítva.))

HABOS LÁSZLÓ

KARÁCSONYI TÖRTÉNET

Összekuporodva ült a hideg betonlajzaton. Fejét a meszelt falnak támasztotta. Csupán egy pillanatra szeretete volna lehunyni szemét, csendben elmerengeni, a Jóskára gondolni. Maga előtt látta a fiú alakját. Látta a szeretett arcot, amely ekkor nem mosolygott vissza a mindig elcsodálkozó tekintetére. Megrémült. Megijedt, hogy a komoly tekintetű fiú valami olyat fog mondani, de lassan elhomályosodott a kép elnehezedett szeme előtt. Elcsendesült körülötte minden és észrevétlenül hatalmába kerítette az álom. Hirtelen olyan más lett minden. Ő

ott ült a meleg szobában a sparhelt melletti heverőn. Lábát maga alá húzta a mintás pokróc alatt. Ott ült a fodros szoknyájában, meleg harisnyájában, abban a bolyhos, kötött pulóverében, melyet annyira szeretett, és hímzett. Már egy hete hímizte azt az asztalterítőt. Ajándéknak készítette az ünnepre. Szerelmes ajándéknak szánta a fiúnak. Kint vastag hótakaró terült a kertre, az elnéptelenedett utcára. Hó fődte a házak tetejét, a kerítések léceit és az út menti fákat is. Advent utolsó napjaiban járt az idő. Szorgosan mozgott a leány keze, de minden harmadik öltés után felkapta fejét és az ajtóra pillantott. Igyekezett a hímzéssel, sietett befejezni, mielőtt belépne a házba az ifjú. Nagyon várta minden alkalommal kedvesét. Izgatottan dobogott a szíve. Édesanyjára pillantott, aki a lábas fölé hajolva keverte az ételt. Még egy utolsó öltést készített, majd egy határozott mozdulat végén csomót kötött a fonálra. Miután elharapta a szálat, visszajára fordította a terítőt és egy pillanatig csodálta alkotását. Szépnek találta, nagyon szép ajándéknak, a kiválasztottnak az év legszebb ünnepére. Behunyta szemét és elmosolyodott, mert önmagát érezte a kiválasztottnak. Hiszen ő az a lány, akinek az a szép délceg legény udvarol! Boldognak érezte magát, és boldogan mutatta remekművét édesanyjának. Az *édes*, ahogy a leány nevezte édesanyját kezébe vette a terítőt. Forgatta jobbra, balra, nézte az elejét, a hátulját, azután a leány szemébe nézett.

– De szép! – mondta büszke szeretettel...

– De szép! – hangzott újra a felkiáltás. – De szép terítő! – szólt ismét a hang. Halk, kedves, ismerős hangot hallott távolról a lány, de nem az édes lány hangja volt. Nehezen nyílt szeme előtt valamilyen izgatott mozgás képe körvonalazódott ki. Hirtelen tágra nyitotta szemét és ijedten pislogott egyet. Megrémült, mint akit tetten értek. Feltérdelt, gyors mozdulattal megigazította kócos haját és körbenézett. Távolról egy szúrós tekintet meredt reá. Megpróbált olyannak látszani, mint aki nem aludt. Hiszen ő csak elmerengett egy kicsit. Hiszen tudhatja mindenki, hogy ő csak a Jóskára akart gondolt. A Jóskára gondolni pedig szabad, csak aludni nem. Aludni nem szabad, azért megbüntetik. Körbenézett, közben kezével végigsimította hosszú gesztenyebarna haját. Rémült tekintete találkozott a kedves hölgy mindig szelíd tekintetével, aki pontosan úgy nézett reá, mint az édesanyja. Szólni akart, de nem jött ki hang a száján. Csak annyit akart mondani, hogy igazából nem aludt, csak talán egy rövid pillanatra elpilledt..., de ekkor a föléje hajoló hölgy tenyere elpirosodott arcát simította, majd széttárt kezének mozdulata az asztal felé irányította a lány tekintetét. Az asztalon csuda dolgokat pillantott meg az elszibbadt lábával nehezen feltápaszkodó hajadon. Egy terítőt vélt látni az asztal közepén. Nézte csodálkozó szemmel szóltanul – De hisz ez egy kendő! – kiáltott fel magában. Meredt szemmel nézte a fehér kendőt, majd a kislányos mosoly felnőtt női arckifejezéssé változott, és terítőt látott az asztalon és rajta egy gyönyörű karácsonyfát. Nem kenyérbélből gyúrt „tésztamicsodát”, hanem csodaszép karácsonyfát.

– Mit segíthetek, szeretnék segíteni valamit?! – kiáltott fel lelkesen, és nézett kérdő tekintettel az asztal köré gyűlt asszonyokra. A hosszú hajú Zsuzsannának kezében cérnába fűzött tű himbálódzott. A lány észrevette a varróeszközt, és feléje nyújtotta kitért karját. A hosszú hajú szóltanul átadta a lánynak majd lehajolt s az asztal alatt hevert szétszagattott csomagolópapír egy darabjából papírgolyót sodort. A papír-

golyót a leány bal tenyerébe helyezte, majd huncut mosollyal arcán egy másik papírgolyó gyúrásába kezdett. Néhány pillanat elteltével a szorgos kezeknek köszönhetően elkészült a papírgolyó-füzér. Egy füzér nyaklánc, melyet a hosszú hajú ráhelyezett a kenyérbél-fára. Körbetekintett a csodálkozó szempárokra, s miután néhány halk sóhajt hallott, levette a füzért, s egy mosoly kíséretében a nyakába tette és a blúza alá rejtette. A lány visszamosolygott az asszonyra. Boldognak érezte magát, amiért részt vehetett az ünnepi készülődésben. – Milyen jó – gondolta –, hogy a sebes arcú, a vamzer Mari éppen aznap kapott csomagot! A csomagról édesanyja jutott eszébe. Visszalépett a meszelt fal mellé, s hátát a hideg falnak támasztotta. Elképzelte az édesét, ahogy kisírt szemmel gondosan egy kartondobozba helyez néhány darab karácsonyra sütött apró finomságot. – Bizonyára elakadt a postán – gondolta, – hisz annyi csomagot kell ilyenkor eljuttatniuk a címzettekhez. Talán megérkezett már az épületbe, csak... – hirtelen ijedten nyelt egyet –, az örök. A gondolat tovább folytatása elszomorította. A zárka végéből egy erőltetett kacaj hangja zökkentette ki a lányt gondolataiból. Ismét lekuporodott a fal mellé. Megint a fiúra akart gondolni. Újra és újra felidézte magában a göndör hajú, dús szempillájú molnárlegény arcát. Érezni akarta magán kedvese ölelését, ajkán akarta érezni a forró csókot, azt a szerelmes csókot, mely mindig oly boldoggá tette. Egyszerre a kép, az ölekezés boldog képe eltűnt, s kérdések maradtak tudatában. Kérdések, melyek hirtelen vadul kopogtak szerelmes szíve ajtaján. Vajon éppen hol, merre járhat a göndör hajú legény? Vajon gondol-e még reá ugyanúgy, mint régen? Válaszok helyett könnycseppek gyűltek szeme sarkában. Lehajtott fejjel figyelte szakadt szoknyáját. Elszégyellte magát, igazából ekkor először, amiért lopott a gyárból. Könnye kézfejeére hullott, amint öklébe zárta szoknyája ráncát. Félt, nagyon félt, hogy talán elveszítette szerelmét. Bizonyára már nem is kell a fiúnak. Nem tudott semmit a Jóskáról. Az édes levelében sem esett szó, egyetlen szó sem a molnárlegényről. Olvasott az otthoniakról, a házról, a hűgáról, a jószágokról, de a fiúról nem írt neki az édes. Ingujjával áztatta könnyeit és közben a nővér tekintetét kereste. A kedvesen anyáskodó hölgyről megtudta, hogy apáca. Csodálkozva nézte könnyes szemmel a szakadt ruhában levő apácát, aki ugyanúgy ült a betonaljzaton, ugyanúgy harisnya nélkül, mint ő, és halkán beszélgetett a hosszú hajú Zsuzsannával. Hirtelen arra gondolt – szipogva egyet –, ha majd egyszer szabad lesz, és tényleg nem kell a Jóskának, akkor nem fog sokáig szomorkodni. Nem fog kétségbeesetten annyira búslakodni, inkább beáll apácának ő is. Ez a gondolat jó érzéssel töltötte el. Újra a nővérré pillantott, aki időközben egyedül maradt. – Talán imádkozik? – gondolta magában. De a nővér ekkor hirtelen felállt, és a hideg padlón fekvő idős nő mellé kuporodott. Megsimogatta annak arcát, ahogy nemrég a leányt is, majd a sebes térdre helyezte a kezét. Eközben a zárkaajtóval szemben két munkásnő beszélgetett. A kövérkés mondott valamit, amin mindketten hosszan nevetgéltek. Bizonyára egy vidám történetet elevenített fel a közelmúltjából. Egy gyárban, ahol a leány is dolgozott, – a konzerv-gyárban – mindig történtek mókás jelenetek.

Egy képsor villant fel ekkor a lány szeme előtt: Dezső, a szeplős arcú rakodómunkás, – aki mindig bohóckodott a fiatal lányoknak – idétlenkedve felborított egy rekeszt, és utána villám gyorsan nagyokat szökdelve iszkolt el a haragos csoportvezető elől. Miközben a munkásnőket figyelte, felgyenesedett a lány, hogy tegyen néhány lépést elzsibbadt lábával. Ekkor úgy érezte, hogy valaki őt nézi. És valóban, a kócos hajú angyalcsináló mindig mérges tekintete szegeződött reá. Nem szeretett arra az asszonyra nézni, és azt sem szerette, ha őt mustrálja a furcsa teremtes. Nem értette ugyanis, hogyan volt képes olyan tettekre ez a nőszemély?! A minap hallotta két cellatársának beszélgetését, melyben az asszony rémtetteit emlegették. Nem értette igazán, hogy miért fordultak hozzá a várandós nők, hogyan voltak képesek ilyen cselekedetre? Ekkor arra gondolt magában, hogy mégsem lesz ő apáca. Igazából azt szeretné, hogy majd egy aranszőke hajú, angyalarcú kisleány édesnek szólítsa őt. Ezután ismét az édesé jutott eszébe. A család, az otthon, a meleg szobában feldíszített karácsonyfa. A finom ételek illatát vélte érezni. Halkan korgott a gyomra. Nem szégyellte. Fülében hallotta, mert akarta hallani a karácsonyi énekeket. Önkéntelenül dúdolni kezdte az oly gyönyörű dallamokat. Észre sem vette, hogy a nővér lépett mögéje, csak a fülében hallotta a halk suttogó hangot: „Igen, ma született meg a Megváltó!” Mosolygó arccal nézett fel, de hirtelen villany gyúlt a zárkában. A késő délutáni szürkéséget felváltotta a gyengén világító égő fénye. A fény volt a jel. A jel a várva várt engedély. A vörös hajú Gizi, aki eddig a falnak támaszkodva állt, segélykérően nézett a fiatal munkáslányra. Tenyerével szorította fájó derekát. A fiatal lány elvette a sarokban feltornyozott szalmazsákok tetején levőt, és gondosan elhelyezte Gizella szokásos fekhelyét. Az asszony fejét megbiccentve köszönte meg a segítséget. Gyorsan lefeküdt a zsákra, magára húzta a szakadt pokrócot. Fázott, hiszen se harisnyája, se fehérneműje nem volt a szerencsétlennek. Persze nem ő volt az egyetlen, akinek hiányos volt a ruhatára. Fáztak mindannyian, mert hideg volt a rideg zárka. Fájtak csontjaik, fájtak a nehezen összeforrnt csontok. Széttörésükhöz elég volt egyetlen erőteljes rúgás a kihallgató tiszték bőrbakancsos lábától. Fájtak a meggyötört fejek is a hosszú órákon át folyt faggatózások miatt. Sokára jött el mindennap a várva várt este. Az este, amikor végre megpihenhettek a fájdalom gyötörte testek és sérültté vált lelkek. Némi nyüzsgést követően lassan helyükre kerültek a szalmazsákok. A zsákokra az elcsigázott testű lányok, asszonyok. Sorban magukra húzták a foltozott pokrócokat, melyen meg kellett osztozkodniuk. Kint halkultak a léptek, eltávolodott az ör a zárkaajtótól. A hosszú hajú egy hirtelen mozdulattal kibújt a munkáslánnyal közösen használt pokróc alól. Az egyedül maradt leány könyökére támaszkodott, és úgy figyelte, ahogy társa a kenyérbél–karácsonyfára helyezte a nyakában rejtett papír-füzért.

– Boldog karácsonyt mindenkinek! – suttogta, és visszamászott a durva pokróc alá. A kövérkés munkásnő is megindult, lassan a térdein haladva eljutott az asztalhoz és blúzának egyik gombját, mint csillogó dísz helyezte a kenyérbél-fa egyik ágára. A visszautat is térden tette meg. Pokróc-társa a foghiányos Margó sziszegve köszönte meg felajánlását.

– De szép! – jegyezte meg vörös Gizi el-elcsukló hangon.

– Csodaszép! – tette hozzá halkán, sebes térdét szorítva könnyes szemekkel az öregasszony. Az arcokon bátoratlan

mosoly, némelyek szemében egy-egy bátortalan könny-csepp jelent meg, de mindannyiuk lelkében a különös karácsony békés öröme lelt helyet.

– Dicsőség a magasságban Istennek! – hangzott hirtelen a suttgó felkiáltás a nővér szájából, miután minden áhítatra éhes tekintet az ő arcát kereste.

– És békesség a földön minden jóakarató embernek! – válaszolta halkán a suttgó kórus.

Kintről erősödött az ör léptének zaja. Kattant a zárka ajtaja. Néhány test megrezsent, néhány szív erősebben dobbant. Belépett az ügyeletes tiszt. Kaján vigyorral arcán tekintett végig a pokrócok alatt szorongó elítéltálmányon, majd néhány szem szaloncukrot a magasba dobott. A zárkalakók meredt szemekkel figyelték a sztanolpapírba csomagolt édességek zuhanását, majd buk-fenceit a cella betonajzatán.

– Karácsony van, vagy mi a fene! – mondta nevetve a tiszt, miközben, mint megannyi vicsorító farkas vad tekintete szegeződött reá. Gyors mozdulat után zárult be a vasajtó. Hirtelen néma csend és döbbenet költözött a zárkába. Néhány hangos levegővétel után a kövérkés munkásnő felállt, oda-lépett a cukorkákhoz és összetaposta azokat. A döbbenettől feszült arcok lassan együtt érző mosollyá váltak. Újra léptek zaja hallatszott, miközben az asszony visszamászott fekhelyére, majd sötétség lett. Az ör lekapcsolta a villanyt. Néhány „Jó éjszaka!” köszönés és „Szép karácsonyt minden-kinek!” meleg köszöntése röppent a sötétben. A nővér gondosan betakarta közös pokrócukkal a beteg öregasszonyt. Úgy gondolta, ez lesz az ő ajándéka a fájdalmaitól szenvedő zárkatársa számára. Imára kulcsolta kezét és fohászba kezdett. Arra gondolt, milyen nagyszerű dolog lenne, ha megajándékozhatná mindegyik rongyos sorstársát egy-egy tiszta fehérneművel, meleg ruhával és valami finom étellel! A hideg végigfutott mezítelen lábán. Amennyire tudta, összehúzta magát. Az éjszaka imádságos virrasztására készült. Alig kezdett bele fohászába, zörrent a zárka ajtaja és világosság gyúlt. Az ajtóban egy ijedt tekintetű vasmunkásnő állt. – Csináljanak helyet neki! – hangzott a felszólítás az ör szájából, amint betessékelte az ismeretlen asszonyt. Hangos kattanással zárult be a kilépett tiszt mögött a zárka ajtaja. Az apáca boldogan adta át fekhelyét az újonnan érkezettnek. A fény ismét kialudt, s újra csend lepte el a cellát. A nővér az egyetlen székre telepedett. Boldog volt, hogy ismét adhatott valamit. A megszeppent asszony feje eltűnt a durva pokróc alatt, csak halk szipogásának hangját hallotta a mellette fekvő öregasszony. A nővér imádkozásba merült, s nem hallotta a halk mocorgás neszt maga mögött, csak meglepetten érezte, hogy vállára terült a zárkában levő egyetlen kabát. Az éjszaka sötéte elnyelte a zárkát. A szemek lecsukódtak s monoton hortyogások hallatszottak a pokrócok alól. A nővér ekkor lelkében harangszót hallott, éjféli misére hívó lágy harangszót. A koromsötét cellában térdre ereszkedett a nehezen összeforrt csontú törekeny test. Mosolygó arcán az ajka néma énekbe kezdett: „Menyből az angyal eljött hozzátok...”. A munkás-lány már mélyen aludt. Álmában újra szabad volt. Ott állt a hófödte tetetű falusi ház meleg szobájában, a bolyhos pulóverében a szépen feldíszített karácsonyfa mellett. Húgával együtt kezdtek a karácsonyi dal éneklésé-

be. Boldogan nézte a pislákoló gyertya fényét. A fenyőfa és a finom ételek kellemes illata töltötte be a szobát. A lány hangja elakadt nem tudta folytatni az éneklést húgával. Oda-lépett az édesse elé. Szorosan magához ölelte és hangos zokogásba kezdett.

DRYP

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE...

a télre készülődve a hőmérsékleti rekordok őszi hónapjában

Lehet senki sem figyelt fel rá, de október közepén egymást követő napokon mértek rekord meleget s hidegrekordot. Bizonyára nem okoz gondot a globális felmelegedést mérők adattárában, mégis inkább a szélsőségek irányába mutatnak ezek az értékek. Bizonyoságul ide másolom a hírek közül az említett két nap meteorológiai híreit:

2011. október 16. vasárnap Nem dőlt meg, de újból beállt a melegrekord. Ahogy 18 éve Somogyszobon, most Szombathelyen mértek 13,6 fokot.

2011. október 17. hétfő, Megdőlt az ötéves hidegrekord hétfő hajnalban: mínusz 8,1 Celsius-fokot mértek Vásárosnaményben...

Ennek tudatában néztem körül a kertben. Hervadt-kókadtan lógtak a levelek a fügebokor ágain és a szőlőlugas is hasonló képet mutatott. Belenyúlt a fagy a későn virágzó csicsókásba is, csak a céklások levelei nem törődtek a hideggel. Lilára színeződve dideregtek a reggeli hidegben, de talajszinten is állták a mínuszokat. A sütőtök viszont talán még örült is ennek a fagyos leheletnek. Ilyenkor ugyanis jobban cukrosodik sárga húsa.

Csapadékból csupán 7 mm gyűlt össze a mérőhenger alján. Az is több részletben hullott bele. Így indultunk hát neki a télnek a kőkeményre szikkadt talajjal talpam alatt. Olyan tömörre száradt a föld, hogy a csicsóka gumókból sem tudtam felszedni egyet sem. Úgy kellett volna kirobbantani a

töveket a kert alján. Ásóval nem boldogultam, talán csá-kánnyal jutottam volna kevéske körítésnek valóhoz – de azzal meg szégyelltem kertészkedni.

Rekviem a kecskékért

Átnéztem a szomszéd kertbe is. Tyúkok kapingáltak a kihúzgált paprika s paradicsom ágyások helyén. A dombon pedig üresen ásított a kecske-ól. Jani bácsi megvált a „gedáktól”. Négyet megvettek innen a harmadik szomszéd faluban, a többiek pedig valamennyien valamilyen fazékban kötöttek ki. Az egyik ilyen fazék alatt nálunk is égett a tűz, kiváló levest főzve a nyakrészből, de jutott kecskepapríknak való is az ajándékból.

Mielőtt megkondítanám a kecskék képzeletbeli harangját fölöttük – felteszem a kérdést mi a különbség a kecskepaprikás és a kecskepörkölt között?

És mivel erre a kérdésre még a mindent tudó internetes keresők sem tudtak jó választ adni, ezért leírom a kóstolók szerint szinte leírhatatlan különbséget.

Kecskepörkölt is úgy készül, mint a többi pörkölt – mondanák sokan, pedig az akkor csupán egy pörkölt lenne, kecskehúsból. Lássuk tehát, hogyan készül a kecskepörkölt! Először is a kecskehúst egy-két napig érdemes páclében tartani. Megjegyzem, a fiatal gidák

húsát mi soha sem pácoltuk.

Egyébként pedig nem kell pontosan követni a vadhúshoz használt pácléké-

szítést. Elég, ha ecetes vízbe kedvünkre való fűszereket szórunk – babérlevelet, borsot, sót, esetleg néhány szelet vöröshagymát meg összepréselt fokhagymát - s forrón a húrra öntjük. Ezután már jobban hasonlít egy hagyományos pörkölt készítéséhez a főzőcske. A faggyús hártától megtisztított és kockára vágott kecskehúst a szalonnaszírból üvegesre párolt hagymára öntjük, majd ha levet engedett a fokhagymával lassú tűzön pörköljük. Ha nem elegendő a lé, kevés vörösborral pótolhatjuk és rászórjuk a pirospaprikát, majd paradicsom és zöldpaprika szeletekkel együtt főzzük készre. Magam ízlése szerint egy kevés köménymag is kerülhet a még híg lébe. Ekkor lehet megsózni is.

A kecskepaprikáshoz nagyobb szelet húsokat párolunk a hagymán, majd a fűszerekkel és pirospaprikával bővebb lében főzzük, végül tejfölös habarással fejezzük be az elkészítést. Mindkét étel szabad tűzön, bográcsban adja ki igazán a semmi máshoz nem hasonlítható ízeit.

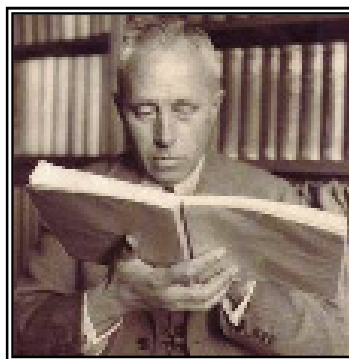
Visszakanyarodva a képzeletbeli haranghoz, ebben a faluban ezt a harangot bizony akár a falu sorsa felett is kongathatnák. Utánuk ugyanis nem maradt más négy lábú állat a településen csak a kutya meg a macska. Ilyen állatok pedig még egy nyolcemeletes városi házban is megtalálhatók. Lehet persze úgy is fogalmazni, hogy a falu ezzel is közelebb lépett - ha úgy tetszik - felzárkózott a városi léthez. Itt is minden héten megtelnek a kukák kiürült műanyagpalackokkal, italos fémdobozokkal, a kertekben pedig még önellátásra is alig látni veteményest. Valóban - minek is, ha a falubusz hetente beviszi lakosait a közeli város valamelyik nagyáruházába. Ott meg hámozott, előfőzött, fagyasztott hasáb burgonyát is kapni, csak a forró olajba kell a darabokat bedobni. És a fagyasztott csirkecomb is puhább, mint az udvarról behozott, kapirgáló baromfié, hiszen azok szinte álló helyzetben érik el a vágósúlyukat.

Jani bácsitól tudom, hogy valamikor errefelé három gulya is legelt a dombok között, közülük az egyik csak a

falué volt. Kondából is kettőt őriztek az erdők szélén. Csak halkan jegyzem meg, az utolsó disznót mi vágtuk a faluban három éve. Félő viszont, hogy ebből a várossá felzárkózásból, lassan elfogynak a lakók és helyükön a városi lét elől menekülők fogják ápolni a gyepes portákat.

JOHAN HUIZINGA

A HOLNAP ÁRNYÉKÁBAN KORUNK KULTURÁLIS BAJAINAK DIAGNÓZISA (részlet)

ELŐSZÓ

Ez a könyv 1935. március nyolcadikán, Brüsszelben tartott előadásom kidolgozása. Lehetséges, hogy a következő lapok miatt sokan majd pesszimistának neveznek. Erre csak ennyit felelek: én optimista vagyok.

„Habet mundus iste noctes suas et non paucas.”
(Clairvauxi Bernát)

I. ELMŰLÁS HANGULAT

Megszállott világban élünk. És mi tudjuk ezt. Senkit sem érintene váratlanul, ha az örület egy nap őrjöngésbe törne, melyből a szegény európai emberiség eltompultságba és megzavarodottságba hullana vissza, miközben még dübörögnek a gépek, lengenek a zászlók, de a szellem elköltözött. Mindenhol kételkedések a társadalmi rendszerrel szemben, melyben élünk; mindenhol a közvetlen jövő bizonytalan félelme, a kultúra süllyedésének és hanyatlásának érzése. Nem pusztán szorongatások ezek, melyek az éjszaka üres óráiban törnek ránk, amikor gyengén pislákol az élet lángja. Megfigyelésen és ítéleten alapuló, jól megfontolt várakozások. A tények megrohamoznak bennünket. Látjuk szemeink előtt, miképpen váltak ingadozóvá mindazok a dolgok, melyek hajdan szilárdak és szentek voltak: Igazság és emberiség, értelem és jog. Látunk államformákat, melyek már nem működnek, termelési rendszereket, melyek halódnak. Látunk társadalmi erőket, melyek ténykedésüket az értelmetlenségig fokozzák. Ennek a hatalmas időnek dübörgő gépezete, úgy látszik, meddően fut.

Egyszerre feltolakszik az ellentétis.. Soha még nem volt idő, melyben az ember olyan parancsolóan tudatában lett volna annak a feladatnak, hogy kötelessége közreműködni a földi jólét és kultúra fenntartásán és tökéletesítésén. Soha nem volt még a munkának olyan becsülete, mint ma. Soha nem volt az ember még ilyen készséges cselekedni és kockáztatni, minden pillanatban bátorságát és egész személyét egy általa-

nos boldogulás szolgálatába állítani. A reményt nem veszítette el.

Ha meg akarjuk menteni ezt a kultúrát, ha nem akarjuk, hogy évszázadok barbarizmusába süllyedjen, ha öröklött javainak, a legmagasabb értékeknek megtartásával meg akarjuk találni az átmenetet az új és szilárd állapothoz, akkor valóban nagyon is szükséges, hogy mindenki, aki ma él, alapos számadást vessen arról, mennyire haladt már a kultúránkat veszélyeztető bomlási folyamat.

Csak rövid idő óta lettek általánossá a fenyegető elmúlásnak és a szerteburjázó kultúrbumlásnak hangulatai. A gazdasági krízis, melyet mindenkinek saját bőrén kellett éreznie (hiába, a legtöbb embernél a test érzékenyebb, mint a lélek), készítette elő az emberek nagy részében az ilyen gondolatok alapját. Kézenfekvő dolog, hogy azok, kik a társadalomról és kultúráról rendszeresen és kritikusan szoktak gondolkodni: a bölcselek és szociológusok, már valamivel előbb észrevették, hogy ennek a sokat dicsért modern kultúrának a szénája körül valami nincs egészen rendben. Számukra nyilvánvaló, hogy a gazdasági eltorzulás csupán egyik tünete a sokkal tágabb körű kultúrfolyamatnak.

Századunk első tíz esztendeje alig ismerte a kultúra jövőjének ezt a szorongatott várakozását. Sűrűlódások és fenyegetőzések, megrázkódtatások és félelmek akkor is voltak, mint minden időben. De ezek nem tűntek a világ szervezetét pusztulással fenyegethető betegségeknek. Kivéve talán a forradalom veszélyét, melyet a marxizmus helyezett kilátásba. Maga a forradalom azonban ellenségei szemében is olyan veszélynek tűnt, melyet el lehet hátrítani és meg lehet előzni, — követői pedig éppen üdvöt láttak benne, nem pedig romlást. A múlt század kilencvenes éveinek dekadens hangulatai nem sokkal jutottak túl az irodalmi divat határain. A tett anarchizmusa, úgy látszik, kitombolta magát Mac Kinley meggyilkolásával. A szocializmus reformisztikus irányban látszott fejlődni. Az első békekonferencia, a búr és az orosz-japán háború ellenére is, azt a benyomást tudta kelteni, mintha egy elkövetkezendő korszak nemzetközi harmóniáját teremtené meg. Az általános kultúrhangulat alaphangja erősen bizakodó volt: a világ, a fehér faj uralma alatt a helyes és széles utat járja, mely egyetértés és jólét, szabadság és emberiség felé vezet; biztosítéka oly tudomány és tudás, mely a látszat szerint csúcsponthoz érkezett. Egyetértés és jólét, — igen, ha a politika észszerű marad! De nem maradt.

Magának a világháborúnak évei sem okoztak még ebben változást. Hiszen akkor mindenkinek teljes erőfeszítése a közvetlen préokkupációban összpontosult: ezen keresztül jutni minden erővel, s ha ezen túl vagyunk, mindent sokkal jobban, sőt végérvényesen jól oldunk meg. Még a háborút követő első pár év is, sokak számára áldáshozó nemzetköziség, optimisztikus várakozásban telt el. Majd az iparnak és kereskedelemnek látszat-virágzása, — melynek 1929-ben le kellett törnie — még pár évig háttérben tudta tartani az általános kultúrpeszimizmust. Most már széles körökbe terjedt annak a tudata, hogy heves, elmúlással fenyegető kultúrkrízisben élünk. Spengler „Untergang des Abendlandes” című munkája vészjelként hatott számtalan ember számára az egész világon. Ami nem jelenti azt, hogy ennek a híres könyv-

nek minden olvasója az ott tárgyaltak belátására jutott volna. De ez a könyv megrázkóztatta őket a mai kultúra lehető süllyedésének gondolatával, míg idáig elfogultan éltek egy természetes fejlődés hitében. Megrázkódtatás nélküli kultúroptimizmusuk egyelőre csak azoknak maradt még, akik vagy nem tudják belátni, nem tudják megérteni, mi baja is lehet a kultúrának, tehát akik már maguk is megfertőzöttjei a bomlási folyamatnak; vagy azoknak, akik azt hiszik, hogy szociális vagy politikai üdvtanaik révén már batyujukban hordják az eljövendő kultúrát, hogy azt haladéktalanul ráborítsák a szegény emberiségre.

Egy meggyőződéses kultúrpeszimizmus és egy eljövendő földi boldogulás biztonsága között állnak mindazok, akik az időnek komoly bajait és betegségeit látják, akik bár nem tudják miképpen lehetne gyógyítani vagy elhárítani ezeket, de akik dolgoznak és remélnék, akik megérteni akarnak és vállalni készek.

Tanulságos volna, ha egy diagrammán kifejezve láthatnók, milyen gyorsasággal tűnt el a világ nyelvhasználatból ez a szó: „haladás”.

II. MAI AGGODALMAK ÉS HAJDANI FÉLELMEK

Felvetődhetik az a kérdés, vajjon nem becsüljük-e túl a krízis komolyságát éppen azért, mert olyan világosan tudatos nekünk. Előbbi veszedelmes korszakok mit sem tudtak nemzetgazdaságról, társadalomtudományról, lélektanról. Azonkívül hiányzott a világban történő dolgok közvetlen és általános publicitása. Mi ellenben a zománc minden repedését látjuk, — és halljuk az eresztékek recsegését. Alapos és sokoldalú tudásunk maga állandóan ébren tartja bennünk a bukásnak végzetes veszélyességét, melybe sodrottunk, valamint a társadalomnak, mint olyannak, felette ingadozó jellegét. „Várakozási horizontunk”, amint azt Kari Mannheim legutóbb oly találóan nevezte, nemcsak hogy általában kiszélesedett, de ezzel egyidőben az alakok, melyek e horizonton állnak, félelmetes értelmességben jelentek meg a sokféle tudomány látcsöve előtt.

Hasznos lesz tehát, ha krízis-tudatunkat régebbi idők nagy izgalmaival való összehasonlítás útján, történelmileg tájékoztatjuk. A múltnak és jelennek egyik lényeges különbsége azonnal szembeszökik. Ez a tudat: a mi világunk (bármily kicsiny vagy nagy legyen is az) veszélyben van, bukás vagy elmúlás fenyegeti, nagyon elevenen élt több korszakban is. Ez a tudat azonban rendszerint egy közelgő világvég eljövételének várásában összegeződött. Ebből azután természetszerűleg nem támadhatott az a gondolat, miképpen lehetne a bajt elhárítani. Így tehát a dolog természetén múlik, hogy a régi krízis-tudat nem kapott tudományos megfogalmazást. Mint ilyen, túlnyomó részben vallásos színezetű volt. Amennyiben a világvégnek és az utolsó ítéletnek gondolata mellett hely maradt földi aggodalmakra, az elmúlás érzése a bizonytalan félelemnek olyan lebegő állapotát teremtette meg, mely a hatalmasok elleni gyűlöletben tombolta ki magát, mindig azok ellen fordulva, akiket felelőssé tettek a földi nyomorért. Ezek a megfelelő idők különös irányai szerint más-más alakban jelentek meg: akár mint általában a gonoszok, akár mint az eretnekek, boszorkányok és varázslók, gazdagok, királyi tanácsadók, arisztokraták, jezsuiták vagy szabadkőművesek. Az ítélet nyers és alávaló zsinórmértékének elterjedése jelenleg megint sokaknál rendkívül elevené tette az ilyen ördögien megszervezett gonosz szellemek agyrémeit. Manapság még művelt emberek is az ítélet olyan

fokú gonoszágától ragadtatják el magukat, melyet csak a legalacsonyabb és legműveletlenebb tömeg körében lehetne megbocsátani.

A régebbi időkben sem összpontosult minden jövő-várás és jelen-megvetés egy közelgő világvégnek és örök megtorlásnak elképzelésében. Nem egyszer éltek legjobbjaink a szebb jövő reményében, mely hivatva lészen a rossz jelent helyettesíteni. De ilyen esetekben is mások voltak a várakozások; eltérőek a mai krízis-tudattól. A szép jövő mindig közelségben látszott: mihamar pirkadni kezd! Hiszen úgyszólván csak nyúlni kell utána, kezdvén belátni valamelyik tévedést, legyőzvéen valamelyik félreértést és megtérvéen az Erényhez. A változás olyan-nak látszott, mint egy elkövetkezendő fordulat.

Ilyennek látta minden vallásos szentbeszéd, mely az örök üdvön kívül a földi békére is gondolt. És így látta Erasmus: az antik műveltség visszahódított ismeretével kezünkben van a kulcs, amely utat nyit a hit tiszta forrásaihoz; már semmi sem áll a földi tökéletesség útjában. Egyetértés, emberiesség és műveltség rövidesen mutatkozhatik már az új belátás gyümölcseként. A tizenharmadik század felvilágosultsága és a hozzá csatlakozó Rousseau számára is, a világ jóléte egyszerű belátás kérdése volt csupán, — más irányba fordulás. A felvilágosultság szellemeinek szemében kizárólagosan a babona elvetéséről és a tudomány diadaláról volt szó; Rousseau gondolkodásában a természethez való visszatérésről és az erkölcsi követelmények teljesítéséről. A társadalom fordulatának és visszafordulásának ez Ősi, örökké felújuló elképzeléséből támadt a forradalom gondolata is.

A „revolúció” kifejezés a kerék forgásától ered. Ezen elképzelés háttérében hosszú időnkig Fortuna kereke állott, melyről lepotyogtak a királyok. Vele csengett az égitestek forgásának gondolata is. Politikai értelemben eleinte egyszerű politikai változtatásra alkalmazzák a kifejezést, mint például az 1688-ikira. Csak a tizenkilencedik század folyamán, miután az 1789-iki nagy tüne-mény teljesen lezajlott, telik meg a revolúció fogalma mindazokkal a jelentőségekkel, melyeket a szocializmus adott neki. Forradalom mint eszme, mindig összhangban maradt a régi megfogalmazással: boldogulás egyszer és mindenkorra.

A társadalom, hirtelen és tudatosan akart fordulatának évszázados elképzelésével szembefordul az a modern és jól megalapozott felismerés, mely szerint mindent, ami természetes, és mindent, ami emberi, számtalan, egymástól függő és sokáig ható erők eredményének kell tekintenünk. Az emberi elhatározásnak a társadalmi erőjátékba történő beavatkozásait szellemünk csak mint nagyon korlátolt hatóerejű tényezőket ismerheti fel, anélkül, hogy ezáltal szükségszerűen egy feltétlen determinizmus mellé szegődnék. Az ember legjobb esetben célszerű csoportosulás és a legjobb erők alkalmazása mellett is, csak azokat a természetes és szociális erőket használhatja, melyek uralkodnak a társadalom játékán. A folyamat bizonyos törekvéseit elősegítheti, de a folyamat irányát nem változtathatja meg. A társadalmi folyamat megfordíthatatlanságáról vallott meggyőződésünket a fejlődés fogalmában fejezzük ki. Ez olyan kifejezés, mely magában hordja önnön ellenmondását, ennek elle-

nére azonban, mint durva kaliberű gondolat-műszer, nélkülözhetetlenné lett számunkra. A fejlődés korlátolt szükség-szerűséget jelent. A fejlődés fogalma homlokegyenest ellenkezik a fordulat vagy visszafordulás fogalmával. Régi korok naiv várakozásai helyett, melyek vagy mindennek a végét vagy pedig egy aranykor eljövételét remélték, a mi gondolkodásunk azt az erős meggyőződést alakítja ki, hogy ennek a krízisnek, melyet most élünk meg, bárhogy álljon is ügye, egy állandóan haladó és meg nem fordítható folyamat fázisának kell lennie. Mindnyájan, bármilyen nézetűek vagy beállítottágúak legyünk is, ezt az egyet biztosan tudjuk: visszatérnünk már nem lehet, ezen keresztül kell haladnunk. Krízistudatunkban ez az új, — ez az ami még idáig nem létezett.

A krízistudat régi és mai alakja közötti harmadik ellentét már benne foglaltatik a másodikban. Jobb dolgok és jobb idők hirdetői: a reformátorok és próféták, a renaissance, restaurációk és réveilek hordozói és követői mindig egy elnyalt dicsőségre hivatkoztak akkor, amidőn a visszatérésre, a régi tisztaság visszaállítására intettek. A humanisták, reformátorok, a római császárság moralistái, Rousseau, Mohamed, sőt egy középafrikai négertörzs prófétái is, elfordulván a durva jelentől, tekintetüket egy nemesebb tartalmú, elképzelt hajdanra függesztették és hirdették az oda való visszatérést.

Mi sem ismerjük félre és mi sem vetjük meg az egykori gyönyörűséget. Tudjuk, hogy sok dolog, sok időben, sőt még röviddel ezelőtt is jobb volt mint ma. Lehetséges, hogy egy későbbi kultúra bizonyos vonásokban, — melyeknek elvesztésén mi most siránkozunk, — jobban fog hasonlítani korábbi korszakokhoz. Azt is tudjuk azonban, hogy egy általános visszatérés lehetetlen. Számunkra már csak egy létezik: Elő-re 1 Még akkor is, ha szédítenek az ismeretlen mélységek és messzeségek, még akkor is, ha a közvetlen jövő ködbe borult szakadékként tátong előttünk.

KOVÁCS LÁSZLÓ

EGY BOKOR NYILATKOZAT TÖRTÉNETE

Az *új alkotmány* (Alaptörvény) módosította a honvédelemre vonatkozó törvényt (2011. 04. 25). Ennek konkretizálást az ún. *sarkalatos törvényekben* rendelte el. Az Országgyűlés a honvédelmi törvényben az eddigi polgári szolgálat helyett a fegyver nélküli katonai szolgálat bevezetését megszavazta (2011. 06. 22.) és törvénybe is foglalta (2011. 07. 11.).

A Bokor képvisellete még a törvény megszavazása előtt (2011. 06. 20.) egy *Nyilatkozatot* küldött az Országgyűlés *képviselőinek*, kiemelten *Orbán Viktor* miniszterelnöknek, *Kövér Lászlónak*, az Országgyűlés elnökének és *Hende Csaba* honvédelmi miniszternek.

A Nyilatkozat leszögezi, hogy a **Bokor tagjai** készek a civil szolgálat bármilyen formájával szolgálni családjukat, népüket, hazájukat, de a katonai szolgálat minden, vagyis fegyveres és fegyvertelen formáját is elvetik a jézusi erőszakmentesség és a lelkiismereti szabadság okán.

Az első válasz másnap érkezett **Szili Katalin** titkárságvezetőjétől, melyben ígéri, hogy a Bokor törekvését a parlamentben támogatja.

Következő napon az Országgyűlés megszavazza a törvénytervezetet változtatás nélkül. **Hende Csaba** honvédelmi miniszter megköszöni a képviselőknek az aktivitást, a korrekt, érdemi vitát és kijelenti, hogy a polgári szolgálat megszűnik és helyette a katonai fegyver nélküli szolgálat lesz érvényben. A módosító indítványokról megjegyzi, hogy csak a jogszabály minőségét javító indítványok támogathatók.

Két nap múlva a Jobbik képviselője **Szávay István** válaszol, melyben megvallja a haza fegyveres védelmének szükségességét, egyben evangélikus hitét, melyet nem tart összeegyeztethetetlennek a katonasággal. Egyben kijelenti, hogy nem ért egyet a Bokor Nyilatkozattal, noha az nem ellentétes a keresztény elvekkel.

A Nyilatkozattól számított közel egy hónap múlva **Lázár János** a Fidesz frakcióvezetője ír egy udvarias levelet, melyben megköszöni a Bokor bizalmát, kifejti az állampolgárokkal történő kapcsolattartás fontosságát. A továbbiakban ismerteti a kormány indítványát, a honvédelem fontosságát, a lehetséges felmentő okokat és az új Alaptörvényt, mely szerint katonai nem fegyveres szolgálat is lehetséges. A Nyilatkozat lényegére érdemben nem válaszol. De reméli, hogy ezzel megnyugtató választ adott az értékes észrevételeket adó Bokornak.

A Nyilatkozattól számított több mint másfél hónap múlva **Kövér László** hivatalvezető-helyettese tájékoztat a szóban forgó törvény elfogadásáról, és arról, hogy a fegyver nélküli katonai szolgálat csak rendkívüli helyzetben és lelkiismereti okból engedélyezett. Közli azt is, hogy két más illetékes bizottsághoz (jogi és rendészeti) továbbítja a Nyilatkozatot.

A továbbítástól számított több mint egy hónap múltán az **Emberi jogi, kisebbségi, civil és vallásügyi bizottság** elnöke jelzi, hogy a bizottság nem tárgyalta az ügyet, de a legközelebbi ülésen az állásfoglalást a bizottság tagjai rendelkezésére bocsátja.

A továbbítástól számított két hónap elteltével a **Rendészeti bizottság** elnöke is válaszolt. Ismertette a fentiekben már megismert jogi procedúrát, majd közli, hogy a katonai parancsnok jóakaratótól függően miben állhat a fegyver nélküli katonai szolgálat teljesítése. Közli azt is, hogy a bizottság tagjaival ismertette a Bokor Nyilatkozatát.

A fentiekből egyértelműen kiderül, hogy a képviselők mindegyike csak ismételteti azt a törvényt, mely a „katonai fegyveres és katonai fegyver nélküli” szolgálatról szól. De érdemben szóba sem állnak a „katonai fegyver nélküli” szolgálat erkölcsi és lelkiismereti okból való megtagadásának jogával. Nem értik (vagy nem akarják érteni), hogy a jézusi erőszakmentességet valló Bokor tagjai nem óhajtanak katonai erőszakszervezet tagjai lenni, még konyhai szolgálatban sem. Civilként akarják szolgálni hazájukat!

PUSZTA SÁNDOR:

RENDELTETÉS

„Amit kigondoltál
vidd tovább

ami lettél
vállald

de soha ne feledd
ami még lehetnél”.

SZABÓ T. ANNA:

A NÉZÉS

Az a jó a boldogságban,
hogy figyelni enged:
észrevenni a világban
ritmusát, a rendet.

Ahogy összevissza belső
gyermek fészke lesz,
ahogy a vad burjánzásból
kéz nő, arc, szemek,

ahogy a zavaros lélek
vize elcsitul:
úgy tesz rendet mindenkiben,
úgy költözik a szemedbe láthatatlanul

HABOS LÁSZLÓ

NÉZD!

Nézd!
A száraz föld esőért sóvárog.
Nézd!
A hangtalanul ordító bárányt
a próféta lángoló oltárán.
Nézd!
Megvadulnak a szelíd hullámok
és riadtan menekül a tenger,
megindultak medrébe a hegyek.
Nézd!

Valaki jön fehér számráhaton
és szárba szöknek az elszórt magok,
túlnőnek hegyen, Napot takarják
a még legyőzhetetlen mustárfák.

TÉKOZLÓ FIÚ

Elindultál,
mert valahogy elegend lett,
mert hajtott a kíváncsiság,
mert elvitt a büszkeséged.

Mert nem találtad meg helyed,
mert már egyedül maradtál,
mert érzed a különbséget,
hazatalálsz!

SZAVAK

Utolérnek téged, megtalálnak
a hegyről kiáltott nehéz szavak
reád zuhannak, megszólítanak.

Indulnál hívó szóra,
de nem ismered
a meghallott szavaknak
a jelentését,
de nem ismered
a kimondott szavaknak
jelentőségét,
de nem ismered
az élhető szavaknak
lehetőségét.

Nem indul el, nem mozdul a lábad,
mert elnémultak benned a szavak,
s a távolból megszólal a kakas.

FESTETTEM

Festettem
Fároról lehulló levelet,
Szép őszi kép.
Fából ácsolt keresztet,
Mely menedék.
Fából eszkábált asztalt,
Utolsó vacsorámhoz.
S fejfát sírhalmomra,
És fényt is feltámadásomhoz.

KARÁCSONYI GYERMEKSZÁJ...

Miért hívják a karácsonyt a szeretet ünnepének?

- Amikor közeleg a szent karácsony, jobb szívünk lesz,
és segítenünk kell azokat, akik nálunk rosszabbul állnak: az
öregeket, a szegény gyerekeket, és azokat a szerencsétlene-
ket, akik a kukában laknak.

- Mit jelent számodra a karácsony?

- Nekem a karácsony az
apró kis elkészült ajándé-
kokat jelenti, amiket már
hetekkel azelőtt kitalálok,
tervezgetek, és amíg elké-
szülnek, sok-sok odafigye-
lés és szeretet szorul belé-
jük.

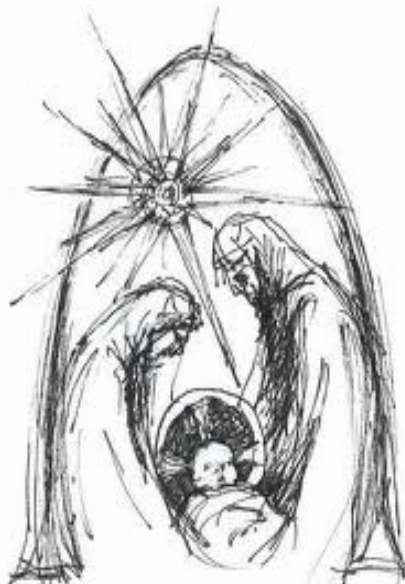
- Szerinted hogyan ké-
szülnek mások a kará-
csonyra?

- Mikor jön a karácsony, ahelyett, hogy Jézus születés-
napjára gondolnának, a világon mindenki más azzal van
elfoglalva, hogy mit egyen, mit igyon, és mivel durrogasson.

- Mesélnél Jézus születéséről?

- Gyermekjézus egy betlehemi barlangban született, nem
háznál vagy klinikán, mert egy palesztinai szállodás se akart
neki szülőszobát kiadni. Ha tudták volna, hogy ő Jézus, sze-
mélyesen a Királyi Palace Hotelt adták volna ki neki.

*Minden Kedves Olvasónknak áldott, békés Ka-
rácsonyt és Isten Országának építésében sikeres
Új esztendőt kívánunk!*

Szerkesztőség)